

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

2020 METŲ VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ TEISINGUMO VERTINIMAS

2021 m. spalio 1 d.

Nr. FAE-12

Valstybės kontrolė – aukščiausioji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Auditą atliko: Daiva Sakalauskienė (grupės vadovė nuo 2021-06-28), Sonata Lebednykienė (grupės vadovė iki 2021-06-28), Daiva Latvėnienė, Inga Liutkevičiūtė, Jolanta Balionienė, Arūnas Juozas Gabrilavičius, Rūta Stasiūnaitė, Inga Norkevičiūtė-Birenė, Zita Rimkevičienė, Paulius Bakaitis, Rita Povilauskienė, Rasa Garnevičienė, Rima Peškaitytė, Rūta Grybaitė, Vilma Lapinskienė, Agnė Gračiovė, Jolita Sankauskaitė-Treigienė, Skaistė Narbutienė, Žaneta Rozenbergaitė-Trimonienė, Virginija Balkojytė.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Prezidentui, Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos finansų, Kultūros, Susisiekimo, Aplinkos, Socialinės apsaugos ir darbo, Krašto apsaugos, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Žemės ūkio, Užsienio reikalų, Ekonomikos ir inovacijų, Teisingumo ir Energetikos ministerijoms ir kitoms institucijoms ir įstaigoms, nurodytoms 3 priede.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	11
AUDITO REZULTATAI	13
1. VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS	13
1.1. Iškraipymai valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingi ir paplitę	15
1.1.1. Ir 2020 m. tęsėsi apskaitos problemos, neišspręstos nuo jos tvarkymo pagal VSAFAS pradžios – 2010 m.	16
1.1.2. Įstaigos, 2020 m. susidūrusios su netipinėmis situacijomis (pandemija, pertvarkymu ir pan.), darė klaidų	23
1.1.3. Atsakingas viešojo sektoriaus subjektų požiūris į apskaitą ir rekomendacijų įgyvendinimas prisidėtų prie apskaitos trūkumų mažinimo	28
1.2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys reikšmingais atžvilgiais teisingas	31
2. STRATEGINIO PLANAVIMO IR BIUDŽETO FORMAVIMO POKYČIŲ APŽVALGA	33
2.1. Naujos strateginio valdymo sistemos taikymas išryškino tobulintinus dalykus, o kokybiškai atnaujintą atsiskaitymą Seimui planuojama nukelti	33
2.2. Daugiau kaip ketvirtadalis 2020 m. valstybės biudžeto išlaidų – nepatvirtinta Rodiklių įstatymu	35
2.3. Konstitucinis teismas pasisakė dėl fiksuoto finansavimo modelio taikymo, Vyriausybė turi pakoreguoti teisės aktus	36
2.4. Projektinio (atrankos) finansavimo bendrų principų poreikis ypač išryškėjo skirstant paramą pandemijos metu	37
PRIEDAI	39
1 priedas. Santrumpos	39
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	40
3 priedas. Sąrašas institucijų ir įstaigų, kuriose buvo atliktos audito procedūros ir kurioms siunčiama valstybinio audito ataskaita	43

PAGRINDINIAI FAKTAI

49,3 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės turto vertė.

27,4 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės įsipareigojimų suma.

11 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės biudžeto įplaukų suma.

15,6 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės biudžeto išlaidų suma.

9 metus

iš eilės valstybės finansinių ataskaitų duomenys reikšmingai iškraipyti.

5 metus

iš eilės valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais teisingos.

3,3 mlrd. Eur

iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų nebuvo įtraukta į 2020 m. valstybės biudžeto patvirtintus asignavimus.

82 (iš 97) įstaigoms

teikti pastebėjimai ir (ar) mažesnės svarbos rekomendacijos, atlikus valstybinio audito procedūras.

-2,6 mlrd. Eur

veiklos rezultatas (grynasis deficitas), nurodytas ataskaitose, apskaičiuotas pagal nepatikimus duomenis.

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 straipsniu, Seimo statutu, Valstybės kontrolės, Viešojo sektoriaus atskaitomybės ir Biudžeto sandaros įstatymais, atlikome 2020 m. valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą.

Atsižvelgdami į biudžeto valdysenos svarbą racionaliam ir skaidriam valstybės išteklių paskirstymui ir panaudojimui, vertinome vykdomos strateginio planavimo ir biudžeto formavimo pertvarkos eigą, atlikdami teiktų rekomendacijų biudžeto formavimo ir vykdymo srityje įgyvendinimo pažangos priežiūrą.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹, TAS ir TAAIS. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (40 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

1. Iškraipymai valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingi ir paplitę

Viešojo sektoriaus kokybiškų duomenų turėjimas ir jų atvėrimas sudaro prielaidas pasiekti didesnį darbo efektyvumą viešojo administravimo institucijų viduje ir tarpinstituciniame bendradarbiavime, didina valdžios skaidrumą ir skatina piliečių įsitraukimą į sprendimų priėmimą. Vienas pamatinių duomenų šaltinių – finansiniai VSS duomenys, kurie vis dar nepatikimi.

VKFAR nustatyta reikšmingų iškraipymų, kuriuos valstybiniai auditoriai galėjo patikimai įvertinti (žinoma klaida), ilgalaikio turto, pagrindinės veiklos sąnaudų straipsniuose, o reikšmingų sumų, kurių teisingumo dėl įvairių priežasčių negalima buvo patvirtinti, nustatyta iš esmės visuose balanso straipsniuose, todėl negalima patvirtinti, kad 2020 m. veiklos rezultatas, nurodytas ataskaitų rinkiniuose, yra teisingas (1.1 poskyris, 15 psl.).

1.1. Ir 2020 m. tęsėsi apskaitos problemos, neišspręstos nuo jos tvarkymo pagal VSAFAS pradžios – 2010 m.

- 98 proc. (8 598,8 mln. Eur) duomenų apie mokesčių pajamas ir su jomis susijusių gautinų ir mokėtinų sumų teisingumo negalime patvirtinti, nes audituojamu laikotarpiu – 2020 metais – aplinkybės, susijusios su mokesčių fondo apskaitai tvarkyti naudojamų IS trūkumais, dėl kurių vis dar neteisingai registruojamos gautinos ir mokėtinės sumos ir neteisingai sudaromos finansinės ataskaitos, išliko nepakitusios.
- Energetikos ministerijos apskaitoje neteisingai nurodyti ilgalaikiai įsipareigojimai Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo ir giluminio atliekyno įrengimo būsimoms išlaidoms, o, perskaičiuojant 2018–2020 m. šių įsipareigojimų dabartinę vertę ir su jais susijusių ilgalaičių gautinų sumų amortizuotą savikainą, neteisingai

¹ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (galiojo iki 2021-06-30).

pritaikyta palūkanų norma. Todėl negalime patvirtinti 2 690,6 mln. Eur įsipareigojimų (ilgalaičių atidėjinių) likučio bei tokio pat dydžio sukaupto rezultato teisingumo. Be to, neužregistruota 612,1 mln. Eur ilgalaike gautina suma iš ES dėl Europos Komisijos sprendimų skirti lėšų Ignalinos atominės elektrinės uždarymui.

- Dar nepriimti sprendimai, kaip apskaityti teismų pajamas, nes teismai su žyminio mokesčio ir jų paskirtų baudų pajamomis susijusių ūkinių operacijų pagal VSAFAS reikalavimus apskaitoje neregistruoja, neatskleidžia šios informacijos savo finansinėse ataskaitose. 2020 m. gauta 18 mln. Eur žyminio mokesčio ir baudų įplaukų.
- 9 proc. (apie 51,1 mln. Eur) kilnojimų kultūros vertybių apskaitoje užregistruota ne tikrąja, o simboline vieno euro verte.
- Duomenys apie miško žemę (1 proc. konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje nurodytos žemės vertės) nepatikimi, nes Aplinkos ministerijos apskaitoje neužregistruoti ir neišregistruoti iš Nacionalinės žemės tarnybos perimti ir jai perduoti valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypai, neteisingai nustatyta ir sudarant finansines ataskaitas nepatikslinga žemės tikroji vertė, netinkamai atlikta žemės inventorizacija.
- Nepatikimi tikrosios vertės rezervo (ir finansavimo sumų) duomenys, nes biologinio turto apskaita Nacionalinėje žemės tarnyboje tvarkoma ne pagal VSAFAS reikalavimus taip, kad būtų galima identifikuoti teisingus turto vertės pokyčius: ar medynų vertė padidėjo dėl naujų atsiradimo, ar sumažėjo dėl jų perdavimo kitiems subjektams, ar vertė pakito dėl anksčiau apskaitoje užregistruotų medynų tikrosios vertės pokyčio.
- Įsipareigojimai finansuoti daugiabučių namų modernizavimą ir atnaujinimą neužregistruoti: jų neregistravo VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūra² nuo 2014 m. teikianti valstybės paramą savivaldybėms daugiabučių namų modernizavimui ir atnaujinimui.
- Į valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį neįtraukti 2-jų subjektų duomenys, o dėl ataskaitų konsolidavimo metu neteisingai padarytų įrašų finansavimo sumos iš ES padidintos 20,4 mln. Eur, o iš kitų šaltinių – 276,8 mln. Eur (1.1.1 poskyris, 16 psl.).

1.2. Įstaigos, 2020 m. susidūrusios su netipinėmis situacijomis (pandemija, pertvarkymu ir pan.), darė klaidų

- Susisiekimo ministerijos apskaitą tvarkė Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras, tačiau pati ministerija nustatė reikšmingų klaidų, todėl finansinių ataskaitų rinkinio nepasirašė. Nustatėme duomenų skirtumų inventorizacijos dokumentuose ir apskaitos registruose, nesuderintų išankstinių apmokėjimų, gautinų sumų ir trumpalaikių įsipareigojimų, nustatėme reikšmingų skirtumų palyginus su praeitais laikotarpiais pinigų srautų ataskaitoje, tačiau apskaitos registrai, reikalingi ataskaitos teisingumui įvertinti, auditoriams nebuvo pateikti. Tam įtakos turėjo ir reikšmingas Susisiekimo ministerijos valdymo srities pokytis – nuo 2020-09-01 biudžetinė įstaiga Lietuvos automobilių kelių direkcija buvo pertvarkyta į valstybės įmonę. Ministerija 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinį pasirašė 2021-09-28, kai Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras ėmėsi taisyti klaidas 2021 m. apskaitos registruose, tačiau įvertinę audito metu surinktus įrodymus, negalėjome patvirtinti jo duomenų teisingumo.
- Dviejų Sveikatos apsaugos ministerijai pavaldžių įstaigų – Ekstremalių situacijų sveikatai centro (ESSC) ir Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos (NVSPL) – buhalterinės apskaitos duomenys nepatikimi, nes jos nesusidorojo su

² Įsteigta 2013-02-19.

išaugusiomis veiklos apimtimis dėl pandemijos. Įstaigos neatliko (NVSPL) arba atliko tik dalies (ESSC) ilgalaikio turto, atsargų inventorizaciją. Šių įstaigų apskaitą tvarkęs Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras auditoriams nepateikė NVSPL išankstinių mokėjimų ir trumpalaikių įsipareigojimų apskaitos registru, ataskaitinio laikotarpio suvestinio apskaitos registro (didžiosios knygos) ir kitos informacijos, o ESSC pateiktuose apskaitos registruose ir finansinėse ataskaitose dalis duomenų skyrėsi.

- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžiuose socialinės globos namuose (11-oje iš 13 audituotų) nustatyti tarp įstaigų pasikartojantys turto, pajamų ir sąnaudų apskaitos trūkumai, kurie lėmė neteisingai apskaičiuotas nusidėvėjimo sąnaudas, sugrupuotą ilgalaikį turtą, neteisingai sugrupuotas pajamas ir sąnaudas. Net 5 iš 13 audituotų socialinės globos įstaigų apskaitos duomenys buvo nepatikimi, nes jų ataskaitų rinkiniai sudaryti ne pagal apskaitos registro (didžiosios knygos) duomenis.
- 4 iš 14 tikrintų subjektų, pradėjusių tvarkyti apskaitą pagal VSAFAS, duomenys – nepatikimi: vienas VSS, apskaitą pagal VSAFAS turėjęs pradėti tvarkyti 2020 m., jos netvarkė, o trys VSS, tai turėję daryti 2019 m., net ir 2020 m. nepradėjo – nepasitvirtino viešojo sektoriaus subjektams taikomos apskaitos politikos, apskaitą tvarkė ir buhalterinius įrašus darė vadovaudamiesi apskaitos politika, kuri nepritaikyta viešojo sektoriaus subjektams (1.1.2 poskyris, 23 psl.).

1.3. Atsakingas viešojo sektoriaus subjektų požiūris į apskaitą ir rekomendacijų įgyvendinimas prisidėtų prie apskaitos trūkumų mažinimo

Nustatėme, kad 9-iose subjektuose (iš 97 tikrintų) tvarkant 2020 m. buhalterinę apskaitą nesilaikyta Buhalterinės apskaitos ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymų – finansinių ataskaitų rinkiniai buvo sudaromi ne pagal apskaitos registru duomenis. Pastebėjome praktiką, kai įrašai apskaitos registruose buvo daromi po to, kai finansinių ataskaitų rinkinių duomenys jau buvo pateikti į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą ir patvirtinti, t. y. padarius ir pateikus finansinių ataskaitų rinkinį pagal jį buvo koreguojami įrašai apskaitoje. Esant tokioms aplinkybėms, kontroliuojančioms įstaigoms pateikėme rekomendacijas iširti apskaitos organizavimo ir tvarkymo aplinkybes ir imtis veiksmų teisės aktų nustatyta tvarka atsakomybei įvertinti.

Įstaigoms disponuoti teisingais duomenimis padėtų 2017 ir 2019 m. Valstybės kontrolės Finansų ministerijai teiktų rekomendacijų dėl viešojo sektoriaus subjektų veiklų peržiūros, siekiant disponuoti išsamiais apskaitos duomenimis, ir bendros (vienodos) apskaitos politikos įgyvendinimas. Tačiau jau 2020 m. konstatavome, kad ministerijos parinkta priemonė dėl viešojo sektoriaus subjektų veiklų peržiūros poveikio neturėjo, todėl turėtų būti pasirinkta kita, o sprendimai dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos, kuriuos Finansų ministerija planavo priimti iki 2021 m. II ketv., dar nepriimti. Šių rekomendacijų įgyvendinimas viešojo sektoriaus subjektams sumažintų administracinę naštą, palengvintų apskaitos procesus ir sumažintų klaidų mastą (1.1.3 poskyris, 28 psl.).

2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys reikšmingais atžvilgiais yra teisingas

Audituotų subjektų pinigų principu parengtose 2020 m. biudžeto vykdymo ataskaitose reikšmingų duomenų iškraipymų nenustatėme. Penktus metus iš eilės dėl Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenų teisingumo teikiame besąlyginę nuomonę.

Vis dėl to ir šiame ataskaitų rinkinyje dar yra taisytinų dalykų – Finansų ministerija ieško sprendimų, kaip teisingai atskleisti informaciją apie dalį ataskaitų rinkinio duomenų – valstybės biudžeto įplaukas pagal rūšis (1.2 poskyris, 31 psl.).

3. Naujos strateginio valdymo sistemos taikymas praktikoje išryškino tobulintinus dalykus, o kokybiškai atnaujintą atsiskaitymą Seimui planuojama nukelti

Seimas 2020 m. priėmė Strateginio valdymo įstatymą, Vyriausybė 2021 m. patvirtino jo nuostatas įgyvendinančią Strateginio valdymo metodiką. Vadovaujantis minėtu įstatymu buvo patvirtintas visas valstybės veiklos sritis apimantis Nacionalinis pažangos planas, kuriame nustatyti strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai, poveikio rodikliai, nurodomi horizontalieji principai, nustatomi už jų įgyvendinimą atsakingi strateginio valdymo sistemos dalyviai, finansinės projekcijos. Taip pat pradėtas rengti naujos kokybės 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymų projektas ir 2022–2024 m. strateginis veiklos planas.

Atsižvelgdami į tai, kad teisinis reguliavimas turi užtikrinti galiojančią valstybės sąrangą (valdžių padalijimo principą) ir teisės aktų sistemos veikimo darną, atkreipiame Vyriausybės ir Finansų ministerijos dėmesį, kad Strateginio valdymo įstatyme ir Metodikoje nustatytas reguliavimas nėra suderintas su nepriklausomų, Vyriausybei nepavaldžių institucijų veiklą reguliuojančiais teisės aktais, nustatančiais jų veiklos planavimo, atsiskaitymo tvarką ir atitinkamus terminus. Įstaigos rengdamos strateginio veiklos plano projektus ir praktiškai taikydamos Strateginio valdymo įstatymą ir Metodiką įžvelgė skirtingo traktavimo ir neteisingo išlaidų priskyrimo atskiroms valstybės funkcijoms riziką. Taigi, strateginį planavimą reglamentuojantys teisės aktai jų įgyvendinimo eigoje dar turėtų būti tobulinami.

Atsiskaitymas už pasiektą pažangą bus atliekamas Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nustatyta tvarka. Priimtas naujos redakcijos įstatymas pakeitė VSS ataskaitų rinkinių sudėtį, paankstino pateikimo terminus ir pakeitė jų pateikimo tvarką. Naujos įstatymo nuostatos leis veiklos rezultatus susieti su finansiniais duomenimis – valstybės metinių ataskaitų rinkinio sudėtis papildyta valstybės pažangos ataskaita. Taip sudarytos teisinės prielaidos įgyvendinti Valstybės kontrolės teiktas rekomendacijas, susijusias su valstybės biudžeto planavimo ir atsiskaitymo už jo vykdymą sistemos tobulinimu. Prie naujos atsiskaitymo tvarkos turėtų būti pereita atsiskaitant už 2022 m., t. y. 2023 m., tačiau planuojama šį terminą nukelti dar metams (2.1 poskyris, 33 psl.).

4. Daugiau kaip ketvirtadalis 2020 m. valstybės biudžeto išlaidų – nepatvirtinta Rodiklių įstatymu

Biudžeto sandaros įstatymas leidžia tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytiems tikslams valstybės vardu pasiskolintas lėšas naudoti viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas. Praktika, kai Seimo patvirtintus valstybės biudžeto rodiklius keičia ne pats Seimas, o Vyriausybė, keistina, nes rodo planavimo trūkumus, nesuteikia pakankamai informacijos fiskalinės rizikos valdymui ir didina riziką pažeisti fiskalinės drausmės reikalavimus, kai šie yra taikomi. Todėl dar 2016 m. teikėme rekomendaciją: siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Konstitucijos nuostatų, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nusprendus, kokius finansinius rodiklius ir kiek jų privalo tvirtinti Seimas ir kiek suteikti Vyriausybei teisių vykdyti biudžetą. Neįgyvendinta rekomendacija ypač aktuali tapo pandemiais 2020 m., kai išaugo

išlaidų iš skolintų lėšų mastas. 2020 metais valstybės biudžetas nebuvo tikslintas dėl 3 438,4 mln. Eur, arba 26,9 proc. Rodiklių įstatymu patvirtintų asignavimų.

Tikimės, kad esminiai pokyčiai formuojant biudžetą bus pasiekti įgyvendinus Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatytą 10.2.4 veiksmą „Sukurti ir įgyvendinti vidutinės trukmės biudžeto taisyklės“ (2.2 poskyris, 35 psl.).

5. Konstitucinis teismas pasisakė dėl fiksuoto finansavimo modelio taikymo, Vyriausybė turi pakoreguoti teisės aktus

2020 m. Vyriausybei rekomendavome peržiūrėti programas, fondus ir įstaigas, finansuojamas iš anksto teisės aktuose nustatyta mokesčių ir kitų pajamų dalimi, įvertinti jų taikymo tikslingumą bei apimtį ir maksimaliai apriboti tokių programų, fondų ir įstaigų skaičių, užtikrinant, kad fiksuotas finansavimas būtų taikomas tik tada, kai jis yra vienintelis objektyviai pagrįstas finansavimo būdas. Taip pat rekomendavome, priėmus sprendimus dėl programų, fondų ir įstaigų finansavimo iš anksto teisės aktuose nustatyta mokesčių ir kitų pajamų dalimi taikymo apimties, nustatyti šio finansavimo būdo taikymo atvejus ir tikslus, pagrįsto skiriamų lėšų dydžio nustatymo ir peržiūrėjimo tvarką, atsiskaitymo už šiuo būdu finansuojamos veiklos rezultatus ir lėšų panaudojimą tvarką. Vyriausybė šių Valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimą siejo su Konstitucinio Teismo išaiškinimu.

Konstituciniam Teismui priėmus nutarimą, kad teisės aktų nuostatos dėl programų, fondų ir įstaigų finansavimo pagal iš anksto teisės aktuose nustatytas mokesčių ir kitų pajamų dalis, prieštarauja Konstitucijai, Vyriausybė iki 2021 m. pabaigos planuoja parengti ir pateikti Seimui 11 įstatymų projektus: Atliekų tvarkymo, Sporto, Sveikatos sistemos, Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų, Biudžeto sandaros, Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo, Aplinkos apsaugos rėmimo programos, Miškų, Kultūros rėmimo fondo, Kino ir Nevyriausybinių organizacijų plėtros (2.3 poskyris, 36 psl.).

6. Projektinio (atrankos) finansavimo bendrų principų poreikis ypač išryškėjo skirstant paramą pandemijos metu

2019 m. ataskaitoje pateikėme įžvalgas dėl projektinio (atrankos) finansavimo būdo, nes jis yra plačiai taikomas, kai valstybė remia (palaiko) atitinkamas veiklas, iniciatyvas (smulkaus verslo, žemės ūkio, sporto, kultūros ir pan.). Vyriausybei rekomendavome reglamentuoti bendrus principus projektinio (atrankos) finansavimo būdo taikymui ir bendras tokio būdo taikymo taisykles.

2021 m. nustatėme („Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (Covid-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano tikslo – padėti verslui išsaugoti likvidumą – įgyvendinimo teisėtumas“), kad verslo ir žemės ūkio sektoriams valstybės pagalbai gauti buvo nustatomos nevienodais principais grįstos sąlygos: dėl 2020 m. pajamų kritimo, įmonių dydžio, paskolų terminų ir jų grąžinimo sąlygų, kompensuojamų palūkanų dydžio ir t. t., todėl įgyvendinant minėtą rekomendaciją tikslinga įvertinti ir pandeminio laikotarpio patirtį ir praktiką.

Asignavimų valdytojai inicijuoja projektinį finansavimą (nevykdant viešųjų pirkimų procedūrų) vykdomų programų priemonėms įgyvendinti pagal savo parengtas projektinio (atrankos) finansavimo tvarkas. Strateginio valdymo įstatyme įtvirtintas pažangos ir tęstinės veiklos lėšų atskyrimas nepakeis asignavimų valdytojų naudojamo projektinio (atrankos) finansavimo

būdo, vykdant tiek pažangos, tiek tęstinės veiklas, ir nepanaikins jų taikomų tvarkų skirtumų. Strateginio valdymo įstatymas ir Metodika reglamentuoja pažangos lėšų planavimą pažangos priemonėms ir (arba) projektams, kurie planuojami nacionalinėse plėtros programose arba regionų plėtros planuose, o Valstybės kontrolės atlikto audito rezultatai yra apie vieną iš finansavimo būdų – projektinį (atrankos), kurio neapibrėžia įstatymai, reglamentuojantys valstybės biudžeto sudarymą ir vykdymą (2.4 poskyris, 37 psl.).

Rekomendacijos

Audito metu 97 audituotos įstaigos apie audito procedūrų rezultatus informuotos 140-ia raštų, iš jų 82-ioms pateikti pastebėjimai dėl nustatytų dalykų ir pateikta 16-a mažesnės svarbos rekomendacijų dėl apskaitos trūkumų pašalinimo, vidaus kontrolės stiprinimo ir apskaitos tvarkymo aplinkybių ištyrimo.

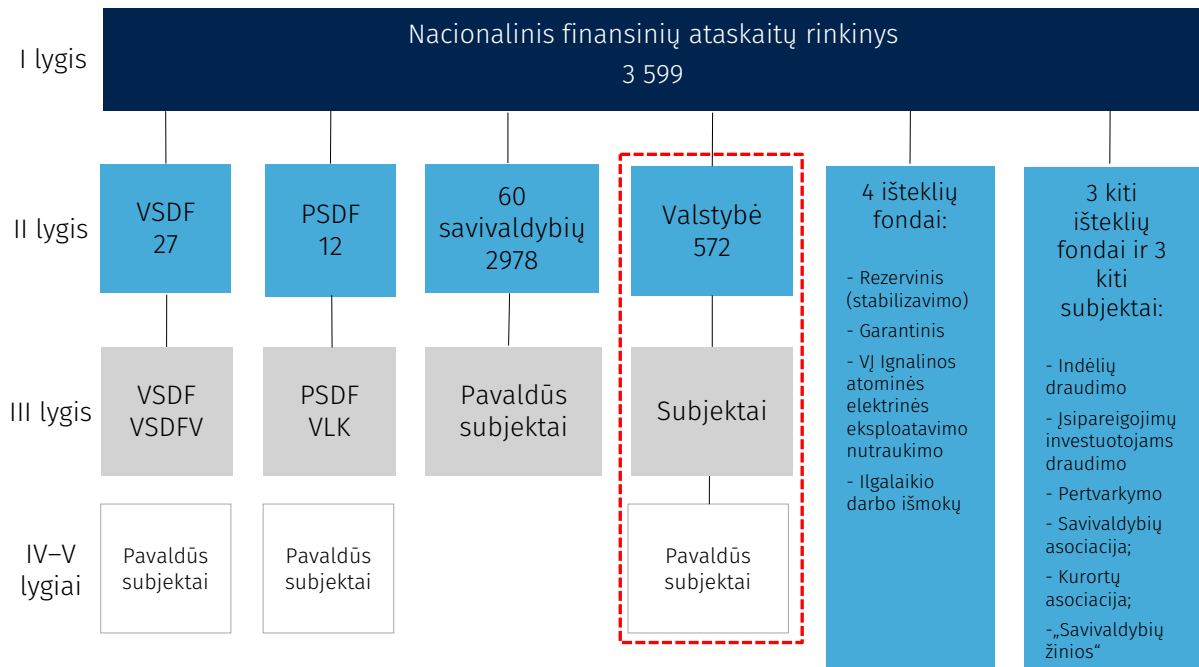
Informacija apie teiktų, tačiau dar neįgyvendintų, didelės ir vidutinės svarbos valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo būklę 2021 m. pirmąjį pusmetį pateikta 2021-09-03 Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje.

ĮŽANGA

Valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, apimančį valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį (VKFAR) ir valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį (VBVAR), rengia Finansų ministerija. Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą³ ministerija šiuos rinkinius turi pateikti iki 2021-07-31 (pateikė mėnesiu vėliau – 2021-08-31) Valstybės kontrolei, o iki spalio 1 d. – Vyriausybei. Pastaroji, pritarusi rinkiniams, iki spalio 10 d. juos pateikia Seimui. Valstybės kontrolė ne vėliau kaip iki spalio 1 d. Vyriausybei ir ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Seimui pateikia valstybinio audito išvadą ir audito ataskaitą dėl valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio⁴.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą⁵ valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys – tai BJ, mokesčių fondų, valstybės išdo, fondų fondų, licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo ir kitų valstybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų (VSS) (išskyrus Valstybinio socialinio draudimo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondus, šių fondų administravimo įstaigas ir jų kontroliuojamus VSS bei kitus valstybės išteklių fondus) finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas kaip vieno VSS finansinių ataskaitų rinkinys, ir VBVAR, kuriame pateikiami valstybės biudžeto vykdymo duomenys. Visi VSS buhalterinę apskaitą turi tvarkyti pagal VSAFAS⁶. VKFAR yra rengiamas viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS). Aukščiausiojo lygio ataskaitos sudaromos konsoliduojant visų VSS pateiktus duomenis (1 pav.).

1 pav. Konsolidavimo lygiai, grupę sudarančių subjektų skaičius ir valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio sudėtyje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

³ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 32 str. 5 d. ir 6 d. 4 p.

⁴ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 3 d. ir 32 str. 7 d.; Seimo statutas, 225 str. 1 d. 1 p. ir 2 d.

⁵ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2 str. 20 d.

⁶ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 3 str. 4 p.

2020 m. konsolidavimo procese dalyvavę VSS nurodyti finansų ministro įsakymu patvirtintoje konsolidavimo schemoje⁷. Vadovaujantis ja, į 2020 m. VKFAR, kuris priskiriamas II konsolidavimo lygiui, turėjo būti įtrauktos 572-ių valstybės kontroliuojamų VSS finansinės ataskaitos⁸ (2019 m. – 602, 2018 m. – 603, 2017 m. – 663, 2016 m. – 698). Vyriausybei vykdant viešojo sektoriaus optimizavimo iniciatyvas pastaraisiais metais buvo stebima nuosaiki šio sektoriaus subjektų skaičiaus mažėjimo tendencija.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymą⁹ VBVAR rengia FM, remdamasi valstybės biudžeto buhalterinės apskaitos duomenimis – į šį biudžetą gautų įplaukų ir jo asignavimų valdytojų pateikiamais biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniais. 2020 m. VBVAR sudarytas iš Valstybės išdo, Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo ir Muitinės mokesčių fondo mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitų (1-VP) duomenų ir 114-os asignavimų valdytojų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių. Išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitos rengiamos Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistemoje.

---

⁷ Finansų ministro 2021-01-28 įsakymas Nr. 1K-22 „Dėl 2020 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir atsakingų už finansinių ataskaitų rinkinių rengimą viešojo sektoriaus subjektų patvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais.

⁸ Nustatėme, kad į VKFAR nekonsoliduota dviejų subjektų duomenys, plačiau ataskaitos 25 p.

⁹ Biudžeto sandaros įstatymas, 35 str. 3 d.

AUDITO REZULTATAI

1. VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS

1. EBPO tyrimo¹⁰ duomenimis, Lietuva 2019 m. įvertinta kaip mažiausiai duomenų atvėrimo srityje pažengusi EBPO valstybė, esanti 32 vietoje. Vienas pamatinių duomenų šaltinių – finansiniai VSS duomenys.

Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reforma¹¹ buvo siekta pereiti prie apskaitos tvarkymo kaupimo principu, kurio taikymas pagerintų valstybės išteklių valdymą ir naudojimą, teiktų išsamesnę ir objektyvesnę informaciją jos vartotojams, o tai leistų užtikrinti priimamų ekonominių sprendimų pagrįstumą ir kokybę, sudarytų sąlygas efektyviau atlikti finansų kontrolę visais valdymo lygiais. Įgyvendinant reformą ir buhalterinę apskaitą pradėjus tvarkyti vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu ir VSAFAS, nuo 2011 m. VSS sudaro du ataskaitų rinkinius – finansinių ataskaitų ir biudžeto vykdymo. VSS duomenų pagrindu taip pat sudaromi du valstybės ataskaitų rinkiniai: kaupimo principu VKFAR ir pinigų principu VBVAR. Kasmet VSS finansinėse ataskaitose nustatome duomenų reikšmingų iškraipymų, 9 metus dėl VKFAR (pirmasis 2012 m. rinkinys parengtas 2013 m.) teikiame sąlygines auditoriaus nuomones, o 2020 m. stebime pablogėjusią situaciją – finansinėse ataskaitose nustatytų reikšmingų duomenų iškraipymų mastas išaugo. Todėl kaupimo principu parengtų ataskaitų duomenų dar negalime laikyti patikimais. Be to, pastaruosius metus stebime praktiką, kai VKFAR Valstybės kontrolei pateikiamas pavėluotai, t. y. nesilaikant įstatymu nustatytų (iki liepos 31 d.) terminų. Šiais metais rinkinys pateiktas rugpjūčio 31 dieną.

2. Audituotų subjektų pinigų principu parengtose 2020 m. biudžeto vykdymo ataskaitose reikšmingų duomenų iškraipymų nenustatėme. Penktus metus iš eilės dėl VBVAR duomenų teisingumo teikiame besąlyginę nuomonę. Vis dėl to ir šiame ataskaitų rinkinyje yra taisytinių dalykų – FM dar ieško sprendimų, kaip teisingai atskleisti informaciją apie dalį ataskaitų rinkinio duomenų – valstybės biudžeto įplaukas pagal rūšis.
3. Duomenų viešumas sudaro prielaidas viešųjų išteklių (lėšų, vertybių) kontrolei. Pareigą skelbti VSS finansinių ataskaitų rinkinius numato Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas¹² – 2020 m. ataskaitų rinkiniai turėjo būti paskelbti iki 2021-04-02¹³. Patikrinus 48 įstaigų rinkinių paskelbimą, nustatėme, kad 7-ių¹⁴ net ir praėjus trims mėn. nuo

¹⁰ Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/gov/digital-government/ourdata-index-lithuania.pdf> (žiūrėta 2021-08-16)

¹¹ Vyriausybės 2005-06-29 nutarimas Nr. 718 „Dėl viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos koncepcijos ir koordinavimo ir priežiūros komisijos sudarymo“.

¹² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 33 str.

¹³ Pagal finansų ministro 2020-12-21 įsakymu Nr. 1K-438 patvirtintą 2020 m. konsolidavimo kalendorių ir ministerijos pateiktą informaciją dėl termino pratęsimo, finansinių ataskaitų rinkinio duomenys ir eliminavimo informacija į VSAKIS turėjo būti pateikta ir patvirtinta iki 2021-03-23.

¹⁴ Susisiekimo, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos ir Finansų ministerijos, Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija, Nacionalinė šeimos taryba, Adakavo socialinės globos namai.

nustatyto termino FAR dar nebuvo paskelbti, o trijų – Susisiekimo, Energetikos ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijų – nepaskelbti ir nepasirašyti (nepatvirtinti) vadovų.

4. Apie visus audito metu nustatytus dalykus audituoti VSS buvo informuoti raštais (3 priedas), pasiūlyta taisyti apskaitos klaidas, stiprinti vidaus kontrolės procesus, teiktos rekomendacijos dėl veiklos tobulinimo. Visais atvejais, kai audituoto subjekto buhalterinę apskaitą tvarkė Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras, informaciją teikėme ir šiai centralizuotos buhalterinės apskaitos funkcijų vykdančiai įstaigai.
5. Neigiamos įtakos VSS apskaitos ir atskaitomybės kokybei turėjo ir COVID-19 pandemija, nes sulėtėjo ne tik VSS metinių ataskaitų rinkinių parengimo procesai, bet pasunkėjo kontrolės procedūrų, ypač metinės inventorizacijos, atlikimas, o tai turėjo tiesioginę įtaką duomenų patikimumui ir jų pateikimui teisės aktuose nustatytais terminais.

Centralizuotos buhalterinės apskaitos funkcijos kokybės gerinimui būtini greitesni pokyčiai standartizuojant veiklos procesus ir diegiant bendrą informacinę sistemą

6. Vyriausybei nusprendus konsoliduoti valstybės BĮ ir VŠĮ, kurių savininkė yra valstybė, buhalterinės apskaitos funkciją, šis procesas pradėtas 2018 m. ir atliekamas etapais. NBFC 2020 m. tvarkė 126 įstaigų buhalterinę apskaitą. Šios funkcijos konsolidavimą planuojama baigti 2022 m. II ketvirtį.
7. Siekdami gerinti buhalterinės apskaitos funkcijos atlikimo ir NBFC vidaus kontrolės sistemos kokybę, FM ir centrui 2019 m. teikėme rekomendacijas¹⁵. Ministerija turėjo standartizuoti veiklos procesus, būtinus įstaigų centralizuotam buhalterinės apskaitos tvarkymui. Šis procesas pradėtas ir buvo tęsiamas ir 2020 m., kuriant bendrą viešojo sektoriaus finansų valdymo informacinę sistemą. Vėluojama imtis priemonių dėl įstaigų (kurių buhalterinė apskaita tvarkoma centralizuotai) finansų kontrolės taisyklių atnaujinimo (ministerija iki 2020-06-30 planavo parengti rašytines rekomendacijas). NBFC rekomendavome numatyti priemones, kurios nustatytų apskaitos klaidų operatyvų suderinimą ir ištaisymą, finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymą laiku. Centras ėmėsi veiksmų: sukūrė biudžeto ir finansinių ataskaitų rengimo proceso (eigos) stebėsenos sistemą, įpareigojančią darbuotojus, atsakingus už ataskaitų parengimą, teikti duomenis apie ataskaitų rengimo proceso eigą, grupių vadovus – kontroliuoti, kada parengiamos ir pateikiamos ataskaitos, analizuoti vėlavimo priežastis. 2020 m. nustatytų trūkumų mastas padidėjęs, o dviejų ministerijų¹⁶ konsoliduotieji finansinių ataskaitų rinkiniai rugpjūčio pabaigoje dar nebuvo parengti. Tokia situacija rodo, kad sklandžiai pereiti prie naujos VSS ataskaitų rinkinių sudarymo ir pateikimo paankstintais terminais¹⁷ yra nepasirošta.

¹⁵ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

¹⁶ Susisiekimo ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos.

¹⁷ 2022 m. ir vėlesnių metų ataskaitų rinkiniai Seimui teikiami iki gegužės 15 d., išskyrus nacionalinį metinių ataskaitų rinkinį, kuris teikiamas iki spalio 10 d. Nacionalinio metinių ataskaitų rinkinio teikimas ankstinamas 2025-01-01 (2024 m. rinkiniui) – iki birželio 15 d.

8. Vyriausybė papildė¹⁸ Centralizuoto VSS buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašą: aiškiau detalizavo VSS ir centralizuotos apskaitos įstaigos apskaitos proceso organizavimo atsakomybes, nustatė apskaitos informacijos teikimui ir priėmimui (jei galima) naudoti valstybės informacinę sistemą „E. sąskaita“. Parengti Buhalterinės apskaitos įstatymo, kuriame numatyti nuostatų dėl apskaitos vadovo, sutarčių pasirašymo tarp VSS ir centralizuotos apskaitos įstaigos ir kt., pakeitimai¹⁹, o tai leis finansų ministruui įsakymu patvirtinti procesų, centralizuotai tvarkant finansinę apskaitą, standartizavimą. Standartizuotų procesų modelis bus vienodai privalomas taikyti visiems VSS. Planuojama, kad VSS apskaitos kokybės didinimas, standartizuojant procesus, jų taikymas ir funkcijų konsolidavimas bus įgyvendinamas etapais iki 2022-07-01.

1.1. Iškraipymai valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingi ir paplitę

Audito procedūras atlikome 97-iose įstaigose, pastebėjimus dėl nustatytų dalykų teikėme 82-ioms. 2020 m. VKFAR nustatyta reikšmingų iškraipymų (1 lentelė), kuriuos valstybiniai auditoriai galėjo patikimai įvertinti (žinoma klaida), ilgalaikio turto, pagrindinės veiklos sąnaudų straipsniuose, o reikšmingų sumų, kurių teisingumo dėl įvairių priežasčių negalima buvo patvirtinti, nustatyta iš esmės visuose balanso straipsniuose, todėl negalima patvirtinti, kad 2020 m. veiklos rezultatas, nurodytas ataskaitų rinkiniuose, yra teisingas.

1 lentelė. Audito metu nustatytų duomenų iškraipymų įtaka VKFAR

Straipsniai	2020 m. VKFAR straipsnio vertė, mln. Eur	Iškraipymų suma, mln. Eur	
		padidinta (+), sumažinta (-)	kurios teisingumo negalime patvirtinti
FINANSINĖS BŪKLĖS ATASKAITA			
A. Ilgalaikis turtas	38 730,6	-610,8	5 481,7 ²⁰
B. Biologinis turtas	2 397,2	-	-
C. Trumpalaikis turtas	8 184,3	-2,7	1 188,8
D. Finansavimo sumos	5 130,6	-314,6 ²¹	993,9 ²²
E. Įsipareigojimai	27 424,0	-1,8	3 947,1
F. Grynasis turtas	16 867,2	0,1	3 133,4
G. Mažumos dalis	-109,6	-	-109,6
VEIKLOS REZULTATŲ ATASKAITA			
A. Pagrindinės veiklos pajamos	11 727,0	4,9	9 507,9 ²³
B. Pagrindinės veiklos sąnaudos	-14 516,7	-522,5	-238,9

¹⁸ Vyriausybės 2020-07-01 nutarimas Nr. 741 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-05-23 nutarimo Nr. 488 „Dėl centralizuoto viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹⁹ Buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 pakeitimo įstatymo projektas, 2021-07-23 XIVP-729.

²⁰ Šioje sumoje nurodytos 0,3 mln. Eur muziejinės kultūros vertybės, įvertintos simboline vieno euro verte, kurių vertinimo tikrąja verte pokytis gali turėti reikšmingos įtakos VKFAR.

²¹ Nustatytos finansavimo sumų klaidos grupės subjektuose yra 0,1 mln. Eur didesnės, bet tai neturi įtakos VKFAR, nes rengiant konsoliduotąsias ataskaitas eliminuojamos grupės subjektų tarpusavio ūkinės operacijos bei jų rezultatai; 276,8 mln. Eur padidintas finansavimas iš kitų šaltinių, o 20,4 mln. Eur – finansavimas iš ES.

²² Nustatytos finansavimo sumos, kurių teisingumo negalime patvirtinti, grupės subjektuose yra (-)4 77,3 mln. Eur didesnės, bet tai neturi įtakos VKFAR, nes rengiant konsoliduotąsias ataskaitas eliminuojamos grupės subjektų tarpusavio ūkinės operacijos bei jų rezultatai.

²³ Šio straipsnio iškraipymų sumai kokybiškai reikšmingos įtakos turi neregistruojamos teismų žyminio mokesčio ir baudų pajamos.

Straipsniai	2020 m. VKFAR straipsnio vertė, mln. Eur	Išskaiptomų suma, mln. Eur	
		padidinta (+), sumažinta (-)	kurios teisingumo negalime patvirtinti
C.	Pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas	-2 789,7	-2 789,7
D.	Kitos veiklos rezultatas	266,0	-6,5
E.	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	-159,3	1,3
F.	Apskaitos politikos keitimo ir esminių apskaitos klaidų taisymo įtaka	-203,5	-
G.	Grynasis perviršis ar deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką	-2 886,5	-2 886,5
H.	Nuosavybės metodo įtaka	275,7	75,5
I.	Grynasis perviršis ar deficitas	-2 610,8	-2 610,8
GRYNOJO TURTO POKYČIŲ ATASKAITA			
19 eil. 5 stulp.	Tikrosios vertės rezervo likutis 2020-12-31	11 022,3	8,9
19 eil. 6 stulp.	Kiti rezervai	2 322,9	-
19 eil. 7 stulp.	Nuosavybės metodo įtaka	463,7	430,5
19 eil. 8 stulp.	Sukauptas perviršis ar deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką	3 058,3	2693,9
19 eil. 9 stulp.	Iš viso	16 867,2	3 133,4
19 eil. 10 stulp.	Mažumos dalis	-109,6	-109,6
PINIGŲ SRAUTŲ ATASKAITA			
A.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai	-2 461,7	-181,4
A.I	Įplaukos	16 354,5	520,1
A.II	Pervestos lėšos	-8 594,6	-35,4
A.III	Išmokos	-10 221,6	-666,1
B	Investicinės veiklos pinigų srautai	-1 285,6	-241,9
C	Finansinės veiklos pinigų srautai	5 230,2	410,2
D	Valiutos kursų pasikeitimo įtaka pinigų ir pinigų ekvivalentų likučiu	11,1	-

Šaltinis – 2020 m. VKFAR, Valstybės kontrolė

1.1.1. Ir 2020 m. tęsėsi apskaitos problemos, neišspręstos nuo jos tvarkymo pagal VSAFAS pradžios – 2010 m.

98 proc. duomenų apie mokesčių pajamas ir su jomis susijusias gautinas ir mokėtinas sumas teisingumo negalime patvirtinti

- Reikšminga dalis mokesčių pajamų, pagrindinės veiklos kitų pajamų ir su jomis susijusių gautinų bei mokėtinų sumų VKFAR pateikiama pagal VMI duomenis, kurių apskaitai tvarkyti naudojama MAIS. Ir 2020 m. buvo išlikę sisteminiai MAIS veikimo ir valdymo trūkumai, nustatyti praeito audito metu (nebuvo laikomasi ataskaitinių metų laikotarpių uždarymo tvarkos, nebuvo galimybės detalizuoti didžiosios knygos sąskaitų likučių, negalėjome įsitikinti atliktų operacijų teisingumu), turintys neigiamą įtaką VMI MF buhalterinės apskaitos tvarkymui ir finansinių bei kitų ataskaitų formavimui ir jų duomenų teisingumui. 2018 m. pabaigoje baigtas 2016–2018 m. vykdytas šios informacinės sistemos modifikavimo investicijų projektas:

realizuotas ataskaitinių metų laikotarpio uždarymo sprendimas, patobulinti gautų įmokų paskirstymo ir prievolių sukaupto procesai, padaryti techniniai sprendimai dalies apskaitos įrašų (įskaitant nuvertėjimą) atsekamumui užtikrinti. Nepaisant to, kad informacinė sistema patobulinta, liko MAIS trūkumų, dėl kurių vis dar neteisingai registruojamos gautinos ir mokėtinos sumos ir neteisingai sudaromos finansinės ataskaitos. Todėl siekiant disponuoti teisingais ir patikimais VMI MF finansinių ataskaitų duomenimis, atlikus 2019 finansinių metų auditą, buvo teikta rekomendacija – pašalinti MAIS funkcijų trūkumus ir sukurti nuoseklią ir atsekamą finansinių ataskaitų formavimo iš patvirtintų apskaitos registru sistemą (tvarką), kurią visiškai planuojama įgyvendinti iki 2024-10-01.

VMI informacija

VMI prie FM numatytais terminais taip pat įgyvendina 2020-10-01 Valstybinio audito ataskaitoje Nr. FAE-10 pateiktas rekomendacijas, kuriomis siekiama pašalinti audito metu nustatytus mokesčių apskaitos fondo tvarkymo ir MAIS funkcionalumų trūkumus:

- atsižvelgus į 2020 m. atliekamo audito pastebėjimus bei įgyvendindami pateiktas rekomendacijas, patikslinome Mokesčių fondo Apskaitos vadovą naudojamomis naujomis didžiosios knygos (toliau – DK) sąskaitomis ir tipinėmis operacijomis, tačiau iki šių metų pabaigos bus pakeitimų susijusių su pradėtomis naudoti naujomis sąskaitomis, pavyzdžiui, dėl gautinų sumų amortizacijos ir susijusio sukauptų pervestinių sumų sumažėjimo;
- MAIS finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitų specifikacijose yra numatyta, kad Mokesčių fondo ataskaitos sudaromos pagal eilučių ir stulpelių rinkinius, kurie susiejami su konkrečiomis DK sąskaitomis. Eilučių ir stulpelių rinkiniai patikslinti, tačiau jie nuolat tikslinami atsižvelgiant į naujus veiklos procesus ir realizuojamus naujus funkcionalumus;
- 2020 m. Mokesčių fondo VSAFAS finansinės ataskaitos ir VSAKIS pateikti balanso ir pelno nuostolio likučiai nesiskiria nuo DK suvestinio žiniaraščio likučių;
- į VSAKIS įvestos iš kitų šaltinių gautos ir perduotos finansavimo sumos užregistruotos apskaitoje;
- formuluojamas poreikis dėl tolimesnių plėtros darbų, kurie DK srityje turėtų ženkliai sumažinti įrašų pagal buhalterines pažymas, pvz. nuvertėjimo, gautinų sumų amortizacijos, nurašymo DK sąskaitų parinkimo žinytas, kuriame naudotojas galės nustatyti reikalingas DK sąskaitas pagal mokesčių, operacijų ir kt. reikalingus požymius; amortizacijos skaičiavimo ir registravimo DK automatizavimas.

10. Dėl audituojamu laikotarpiu – 2020 m. išlikusių aplinkybių, susijusių su mokesčių fondo apskaitai tvarkyti naudojamų IS trūkumais, negalime patvirtinti, kad 8 598,8 mln. Eur, arba 73,3 proc. pagrindinės veiklos pajamų, įsk. 97,9 proc. mokesčių pajamų, 1 061,4 mln. Eur, arba 37,7 proc. su jomis susijusių trumpalaikių gautinų ir 1 198 mln. Eur, arba 29,9 proc., trumpalaikių mokėtinų sumų duomenys 2020 m. VKFAR yra teisingi.

Užregistruotas 2,7 mlrd. Eur įsipareigojimas, susijęs su IAE uždarymu, yra sumažintas ir jo amortizuota savikaina apskaičiuota neteisingai, o 0,6 mlrd. Eur gautina suma iš ES neužregistruota

11. EM apskaitoje užregistruoti du ilgalaikiai atidėjiniai (ilgalaikiai įsipareigojimai) – Lietuvos Respublikos teritorijoje esamo panaudoto branduolinio kuro ir ilgaamžių radioaktyvių atliekų tvarkymo bei IAE eksploatavimo nutraukimo, kurių bendra nediskuotuota pradinė vertė (įsigijimo savikaina) 2020-12-31 sudarė 3 473,7 mln. Eur (atitinkamai 2 520,0 ir 953,7 mln. Eur). EM apskaitą tvarkantis NBFC 2018–2020 m. nepagrįstai sumažino IAE eksploatavimo nutraukimo atidėjinio įsigijimo savikainą (2017-12-31 užregistruota diskuotuota vertė 1 275,2 mln. Eur) 612,1 mln. Eur dėl Europos Komisijos sprendimų skirti ES lėšų, laikydama, kad

IAE yra uždaroma solidariai su trečiosiomis šalimis²⁴. Tačiau nutraukti IAE eksploatavimą įsipareigojo Lietuvos Respublika, o ES – teikti adekvačią Bendrijos paramą eksploatavimo nutraukimui²⁵. Tai reiškia, kad solidariai už įsipareigojimų vykdymą ES nėra atsakinga, jos lėšos yra tik papildomas finansavimo šaltinis²⁶. Todėl EM apskaitoje turėtų būti registruotas visas planuojamas IAE eksploatavimo nutraukimo išlaidas apimantis atidėjiny, kurį numatyta finansuoti iš skirtingų finansavimo šaltinių, įskaitant ir Ignalinos programos ES lėšų. Dėl to Valstybės išdo apskaitoje turėjo būti užregistruota 612,1 mln. Eur ilgalaikė gautina iš ES suma.

12. 2019 m. EM apskaitoje buvo neteisingai nurodyta ilgalaikių įsipareigojimų, susijusių su būsimumis IAE eksploatavimo nutraukimo ir giluminio atliekyno įrengimo išlaidomis, amortizuotos savikainos dalis – dėl šios priežasties, praėjusio audito metu nepatvirtinome 655,7 mln. Eur įsipareigojimų (ilgalaikių atidėjinių) ir gautinų sumų amortizuotos savikainos, finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų bei finansavimo pajamų. NBFC, sudarydamas EM 2020 m. finansines ataskaitas, neištaisė 2019 m. klaidos ir perskaičiuodamas šių įsipareigojimų (ir su jais susijusių ilgalaikių gautinų sumų) amortizuotą savikainą nepagrįstai pritaikė 2019 m. taikytą palūkanų normą, nors tiek 2018, tiek 2019 ir 2020 m. ilgalaikių gautinų sumų amortizuota savikaina ir atidėjinių dabartinė vertė turėtų būti skaičiuojama taikant pirminio pripažinimo metu buvusią rinkos palūkanų normą²⁷. Atkreipiame dėmesį, kad amortizuotos savikainos ir dabartinės vertės apskaičiavimams naudojamas 10 metų trukmės Vyriausybės obligacijų palūkanų normos vidurkis, tačiau įsipareigojimų įvykdymo terminas yra 21 metai (2038 m.), skaičiuojant nuo jų užregistravimo apskaitoje 2017 metais. Tokia naudojama palūkanų norma neatspindi dabartinės būsimų įsipareigojimų vertės, todėl, viena vertus, neturi būti kasmet keičiama, nesant reikšmingų rinkos pokyčių, kita vertus, palūkanų normos nustatymui turi būti ieškoma rinkos finansinių sandorių, savo trukme artimesnių atidėjinių laikotarpiui.
13. Įvertinus neteisingą pradinės vertės ir amortizuotos savikainos užregistravimą, negalime patvirtinti tiek EM, tiek VKFAR finansinės būklės ataskaitose pagal 2020-12-31 duomenis nurodytų 2 690,6 mln. Eur straipsniuose E.I.2. „Ilgalaikiai atidėjiniai“ ir F.III. „Sukauptas perviršis ar deficitas“.

²⁴ 18-ojo VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“, 15 p.

²⁵ Lietuvos stojimo į ES sutarties Protokolo Nr. 4 Dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje (OLL236, 2003923) 3 str. nurodyta: „Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas yra ilgalaikė, šalies dydžio ir ekonominio pajėgumo neatitinkanti finansinė našta Lietuvai“ ir „Sąjunga, solidarizuodamasi su Lietuva, teikia adekvačią papildomą Bendrijos paramą eksploatavimo nutraukimui ir po 2006 metų“.

²⁶ IAE eksploatavimo nutraukimo 2000-05-02 įstatymo Nr. VIII-1661 4 str. 4 d. minima, kad jeigu nepavyksta užtikrinti finansavimo iš ES ar kitų šaltinių lėšomis, gali būti skiriamos valstybės biudžeto lėšos IAE saugai užtikrinti, eksploatavimo nutraukimo darbams vykdyti ir IAE radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti.

²⁷ NBFC direktoriaus 2021-01-05 įsakymu Nr. V-38 patvirtintos įsipareigojimų apskaitos politikos 30 p. yra numatyta nauja nuostata, kad „reikšmingai pasikeitusia diskonto norma laikoma tada, kai ji padidėja ar sumažėja 3 proc. punktais“, o 7-ojo VSAFAS „Apskaitos politikos, apskaitinių įverčių keitimas ir klaidų taisymas“ 10 p. nurodo, kad apskaitos politikos keitimas finansinėse ataskaitose rodomas taikant retrospektyvinį būdą. Vadovaujantis šia nuostata ir atsižvelgus į tai, kad nuo pirminio pripažinimo palūkanų normos pokyčiai nesiekė 3 proc. punktų, tiek 2018, tiek 2019 ir 2020 m. ilgalaikių gautinų sumų amortizuota savikaina ir atidėjinių dabartinė vertė turi būti skaičiuojama taikant pirminio pripažinimo metu buvusią rinkos palūkanų normą.

Dar nepriimti sprendimai, kaip apskaityti teismų pajamas

14. Atlikę 2017 m. auditą konstatavome²⁸, kad teismai su žyminio mokesčio ir jų paskirtų baudų pajamomis susijusių ūkinių operacijų pagal VSAFAS reikalavimus apskaitoje neregistruoja, neatskleidžia šios informacijos savo finansinėse ataskaitose. Situacija iki šiol nepasikeitusi – teismai nesivadovauja 10-uuju VSAFAS „Kitos pajamos“, apskaitoje neregistruoja žyminio mokesčio ir jų paskirtų baudų pajamų, todėl teismų 2020 m. finansinės ataskaitos ir valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys nerodo tikro ir teisingo vaizdo apie pajamas ir su jomis susijusias gautinas bei mokėtinas sumas. Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, valstybės biudžetas 2020 m. gavo 18,2 mln. Eur žyminio mokesčio ir baudų: t. y. 7,9 mln. Eur žyminio mokesčio ir išlaidų, susijusių su bylų nagrinėjimu; 10,3 mln. Eur teismų paskirtų baudų.
15. Nacionalinė teismų administracija 2020 m. įvertino teismų naudojamos žyminio mokesčio apskaitai informacinės sistemos (LITEKO) funkcionalumą ir derino su FM būtinus atlikti buhalterinius įrašus. FM, atsižvelgusi į LITEKO galimybių vertinimą ir jai reglamentuoti rengtus vidinius teisės aktų projektus, siekdama užtikrinti žyminio mokesčio apskaitą bei duomenis teisingai pateikti 2020 m. teismų metiniuose finansinių ataskaitų rinkiniuose, pakeitė 3-įjį VSAFAS „Veiklos rezultatų ataskaita“²⁹.
16. Visgi, teismai ir 2020 m. su žyminio mokesčio ir teismų veikloje paskirtų baudų pajamomis susijusių ūkinių operacijų apskaitoje neregistruoja. Galutinis sprendimas dėl žyminio mokesčio apskaitos dar nėra priimtas Teisėjų taryboje ir, jai pritarus, preliminariai numatyta jo apskaitos pradžia gali būti vėlesnė, nei planuota³⁰. Tokia situacija, kai į ataskaitas įtraukiami ne visi VSS finansiniai duomenys, vertintina kaip sisteminis buhalterinės apskaitos trūkumas, kuris riboja galimybę disponuoti ir naudoti patikimus finansinių ataskaitų duomenis. Pajamų apskaitos reikalavimų laikymasis teismuose yra svarbus ne vien tik dėl teisingesnių ir patikimesnių finansinių ataskaitų duomenų. Teisingi teismų pajamų duomenys leistų įvertinti valstybei priteistų sumų surinkimo efektyvumą.

9 proc. kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitoje užregistruota simbolinė vieno euro, o ne tikrąja verte

17. Įsigaliojus 12-ojo VSAFAS³¹ nuostatomis nuo 2010 m. kilnojamosios kultūros vertybės po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose turi būti rodomos tikrąja verte. Įsigaliojus šiai teisės akto nuostatai, atliekamas kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimas tikrąja verte, bet jis 2020 m. dar nebuvo baigtas. Kultūros ministerijai pavaldžios ir jos valdymo sričiai priskirtos įstaigos valdo didžiausią dalį valstybės kilnojamųjų kultūros vertybių, t. y. per 90 proc. šių vertybių balansinės vertės. Šiose įstaigose 2020 m. tikrąja verte buvo įvertinta 1 070, 44 tūkst. vnt. (2019 m. 596,31 tūkst.) muziejinių vertybių ir jų balansinė vertė padidėjo 101 mln. Eur. Liko

²⁸ Valstybinio audito ataskaita „2017 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. N. FA-2018-P-60-2-3-1.

²⁹ Finansų ministro 2020-11-27 įsakymas Nr. 1K-388 „Dėl finansų ministro 2007-12-19 įsakymo Nr. 1k-379 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 3-iojo standarto patvirtinimo“ pakeitimo“.

³⁰ 2020-11-30 raštas Nr. 4R-1708-(1.13) „Dėl žyminio mokesčio ir procese skiriamų baudų buhalterinės apskaitos teismuose“.

³¹ 12-as VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“, 42 p.

neįvertinta 9 proc. kilnojamyjū kultūros vertybių, kurių vertė gali sudaryti apie 51,1 mln. Eur, skaičiuojant pagal vidutinę paskutinių septynerių metų kilnojamyjū kultūros vertybių vertę.

18. Pažymime, kad Kultūros ministerijos vadovybė informavo, jog muziejų, kurie nėra baigę eksponatų vertinimo tikrąja verte proceso, direktorių pavaduotojams – vyriausiesiems fondų saugotojams nustatė metinės veiklos užduotis – iki 2021 m. pabaigos baigti eksponatų vertinimą tikrąja verte.

Duomenų apie miško žemės vertę Aplinkos ministerijoje (apie 1 proc. VKFAR žemės vertės) teisingumo negalime patvirtinti

19. Išlieka aplinkybės³², dėl kurių negalime patvirtinti duomenų apie miško žemės vertę teisingumo³³: netinkamai atlikta žemės inventorizacija, apskaitoje neužregistruoti ir neišregistruoti iš Nacionalinės žemės tarnybos perimti ir jai perduoti valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypai, neteisingai nustatyta ir sudarant finansines ataskaitas nepatikslinta žemės tikroji vertė.
20. Žemės sklypai tinkamai neinventorizuojami, todėl 2019 m. AM buvome rekomendavę pagal Vyriausybės nustatytą inventorizacijos tvarką, įvertinus miško žemės ir medynų inventorizacijos specifiką, nustatyti šio turto inventorizacijos tvarką. Ministerija informavo, kad numatomas rengiamos tvarkos priėmimo terminas – 2021-10-01.
21. Kaip ir ankstesniais metais, žemės sklypai, perimti iš Nacionalinės žemės tarnybos, 2020 m. nebuvo užregistruoti AM apskaitoje³⁴. Taip pat apskaitoje nebuvo sumažinta miško žemės vertė, kai baigėsi Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teisė į dalį valstybinės žemės sklypų³⁵. Be to, AM netikslino miško žemės tikrosios vertės, kaip nurodo 12-asis VSAFAS³⁶ (tikroji vertė nustatoma vadovaujantis Nekilnojamojo turto registrų tvarkančio subjekto atliekamo masinio vertinimo duomenimis pagal žemės verčių žemėlapij ir patikslinama kiekvienų finansinių metų pabaigoje). AM apskaitoje ir finansinės būklės ataskaitoje pagal 2020-12-31 duomenis nurodyta 192,1 mln. Eur vertės žemės, kurią apskaičiavo Valstybinė miškų tarnyba vadovaudamasi Žemės įvertinimo metodika³⁷, skirta skaičiuoti žemės sklypų vertes, kai šie yra parduodami, perduodami, išperkami ir pan.

³² Valstybinio audito ataskaitos: „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8, „2019 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-10.

³³ Negalime patvirtinti ministerijos pagal 2020-12-31 duomenis FBA str.: A.II.1. „Žemė“ – 192 140 tūkst. Eur, D.I. „Finansavimo sumos iš valstybės biudžeto“ – 186 709,4 tūkst. Eur, F.II.1. „Tikrosios vertės rezervas“ – 5 430,6 tūkst. Eur; ir grynojo turto pokyčių ataskaitos 19 eil. nurodyto tikrosios vertės rezervo – 5 430,6 tūkst. Eur – teisingumo.

³⁴ Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, 2020 m. urėdijos padaliniais buvo perduota miškų ūkio paskirties žemė, kurios įsigijimo savikaina sudarė 11 667,1 tūkst. Eur, tikrosios vertės pokytis sudarė –9 470,8 tūkst. Eur, tikrosios vertės rezervas – 145,3 tūkst. Eur, perduotos finansavimo sumos iš valstybės biudžeto – 2 051 tūkst. Eur.

³⁵ AM nesivadovavo Buhalterinės apskaitos įstatymo 6 str. 2 p., įpareigojančiu į apskaitą įtraukti visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, susijusius su turto, nuosavo kapitalo, finansavimo sumų, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, ir 12-uju VSAFAS, nurodančiu ilgalaikį materialųjį turtą, gautą iš kito VSS, kuriam iki perdavimo buvo taikomas tikrosios vertės metodas, registruoti ta pačia verte, kokia buvo registruota turtą perduodančio VSS apskaitoje.

³⁶ 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“, 42, 62 ir 65 p.

³⁷ Vyriausybės 1999-02-24 nutarimas Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“.

Biologinio turto (apie 1 proc. VKFAR biologinio turto vertės) apskaita Nacionalinėje žemės tarnyboje tvarkoma neteisingai

22. 2019 m.³⁸ rekomendavome NŽT pagal pasirinktą apskaitos politiką sutvarkyti biologinio turto (medynų) apskaitą taip, kad ūkinės operacijos (įsigijimas, nurašymas, vertės pokyčiai) būtų registruojamos pagal turto grupės vienetą³⁹, kaip nurodo 16-asis VSAFAS⁴⁰. Toks registravimas leistų identifikuoti teisingus turto vertės pokyčius: ar medynų vertė padidėjo dėl naujų atsiradimo, ar sumažėjo dėl jų perdavimo kitiems subjektams⁴¹, ar vertė pakito dėl anksčiau apskaitoje užregistruotų medynų tikrosios vertės pokyčio⁴². Tarnyba šią rekomendaciją atmetė motyvuodama tuo, kad duomenis apie medynų vertes teikianti institucija (Valstybinė miškų tarnyba) neturi galimybės pateikti visų duomenų, reikalingų ūkinėms operacijoms apskaitoje teisingai užregistruoti, o tarnyba dėl didelio šių duomenų kiekio neturi galimybės nustatyti medynų vertės padidėjimo ar sumažėjimo. Taigi, medynų apskaitos trūkumai išliko ir 2020 metais.
23. Tarnybos duomenimis, biologinio turto (miško žemėje augančių medynų) vertė 2020-12-31 sudarė 19,7 mln. Eur; nurodoma, kad ji per 2020 m. sumažėjo 1 mln. Eur. Visas vertės sumažėjimas apskaitoje buvo užregistruotas kaip finansavimo sumų iš valstybės biudžeto sumažėjimas, t. y. kaip sumažėjimas dėl medynų perdavimo kitiems subjektams, nors, vadovaujantis 16-uju VSAFAS⁴³, dalis šios sumos turėjo būti nurodyta kaip tikrosios vertės rezervo pokytis, nes medynų vertė kito ne tik dėl jų perdavimo kitiems subjektams ar naujų medynų atsiradimo, bet ir dėl natūralaus vertės padidėjimo ar sumažėjimo. Dėl šios priežasties negalime patvirtinti, kad duomenys apie medynų vertės pokyčius finansinės būklės ataskaitoje ir aiškinamajame rašte yra teisingi⁴⁴.

³⁸ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8 ir valstybinio audito ataskaita „2019 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-10.

³⁹ Tarnybos apskaitoje medynai registruojami ne atskirais turto vienetais (pvz., pagal miškų žemės sklypo plotą ar kitokį mato vienetą), o bendromis sumomis pagal 10 apskričių (1 apskritis – 1 turto vienetas).

⁴⁰ 16-asis VSAFAS „Biologinis turtas“, 12, 20 p.

⁴¹ Tokiu atveju registruojamas finansavimo sumų padidėjimas / sumažėjimas.

⁴² Tokiu atveju registruojamas tikrosios vertės rezervas.

⁴³ 16-asis VSAFAS „Biologinis turtas“, 22 p.

⁴⁴ Negalime patvirtinti, kad finansinės būklės ataskaitos pagal 2020-12-31 duomenis str. D.I „Finansavimo sumos iš valstybės biudžeto“ nurodyta 1 044,5 tūkst. Eur suma (iš 8 444 336,3 tūkst. Eur), str. F.II.1 „Tikrosios vertės rezervas“ ir grynojo turto pokyčių ataskaitos 19 eilutės 5 stulpelyje nurodyta 1 044,5 tūkst. Eur suma (iš 10 481 505,4 tūkst. Eur), gautų finansavimo sumų duomenys nurodyti aiškinamojo rašto pažymos P12 „Finansavimo sumos pagal šaltinį, tikslinę paskirtį ir jų pokyčiai per ataskaitinį laikotarpį (1.1 eil. 14 stulpelis) yra teisingi.

Įsipareigojimai daugiabučių namų modernizavimui ir atnaujinimui neužregistruoti

Nustatėme⁴⁵, kad BETA nuo 2014 m. teikdama valstybės paramą⁴⁶ savivaldybėms daugiabučių namų modernizavimui ir atnaujinimui, nesivadovavo Buhalterinės apskaitos įstatymu⁴⁷, Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu⁴⁸ ir 17-uju VSAFAS, nes apskaitoje neregistravo ilgalaikių finansinių įsipareigojimų (mokėti kiekvieno mėnesio kredito įmokas per visą kredito mokėjimo laikotarpį), šių įsipareigojimų einamųjų metų dalies, ilgalaikių ir trumpalaikių gautinų sumų finansiniam įsipareigojimui vykdyti. Ši problema įstaigoje nebuvo identifikuojama ir kasmetinių turto ir įsipareigojimų inventorizacijų metu, kurių metu buvo aptiktos ir įvertintos tik apskaitoje užregistruotos gautinos ir mokėtinos sumos, o prisiimti įsipareigojimai suteikiant paramą, nebuvo aptikti. BETA 2019 m. buvo pateikta rekomendacija „suplanuoti priemones, kurios užtikrintų, kad viso turto ir įsipareigojimų inventorizacija būtų atliekama teisės aktų nustatyta tvarka (pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo bei Inventorizacijos taisyklių reikalavimus), tačiau rekomendacija neįgyvendinta, o nustatyti apskaitos, turto ir įsipareigojimų inventorizacijos trūkumai liko ir 2020 metais. Dėl neregistruotų finansinių įsipareigojimų agentūros 2020-12-31 finansinės būklės ataskaitoje ir VKFAR⁴⁹ duomenys apie juos yra neteisingi.

24. Turto ir įsipareigojimų inventorizacija – viena svarbiausių procedūrų, padedančių užtikrinti ataskaitų duomenų teisingumą. 2019 m. teiktą rekomendaciją būtina įgyvendinti iki planuojamo agentūros likvidavimo⁵⁰, kad teisingą informaciją apie visus prisiimtus įsipareigojimus suteikus paramą būtų galima perduoti įgaliojai institucijai. Atsižvelgiant į besitęsiančias problemas ir siekiant teisingų apskaitos duomenų, kurie reikalingi parengti AM ir VKFAR rinkinius, audito metu AM rekomendavome ištirti BETA apskaitos organizavimo ir tvarkymo aplinkybes ir imtis veiksmų teisės aktų nustatyta tvarka. AM rekomendaciją audito metu įgyvendino, 11 mln. Eur įsipareigojimų buvo užregistruota 2021 m. BETA finansinėse ataskaitose, o dėl 172 mln. Eur valstybės prisiimtų įsipareigojimų užregistravimo laukiama FM išaiškinimo.

Iškraipymai, konsoliduojant finansines ataskaitas, išlieka

25. Vadovaujantis FM pateiktais duomenimis, VKFAR buvo sudarytas atliktus 572 subjektų, pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą priskiriamų prie VSS, konsolidavimo procedūras. Nustatėme, kad į VKFAR nekonsoliduota dviejų subjektų duomenys⁵¹.

⁴⁵ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

⁴⁶ Vyriausybės 2009-12-16 nutarimu Nr. 1725 patvirtintos Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo priežiūros taisyklės, 70.2 p. (nutarimo redakcija, galiojusi iki 2018-01-19).

⁴⁷ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 6 str. 2 d.

⁴⁸ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 3 str. 1 d.

⁴⁹ Negalime patvirtinti finansinės būklės ataskaitoje nurodytų ilgalaikio finansinio turto (A.III eil.), gautinų finansavimo sumų (C.III.3 eil.), ilgalaikių finansinių įsipareigojimų (E.I.1 eil.) ir ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalies (E.II.2 eil.) likučių – 0 Eur teisingumo.

⁵⁰ Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo Nr. I-2455 3 str. pakeitimo įstatymas, 2021-06-22 Nr. XIV-441.

⁵¹ Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti, VšĮ Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras.

26. Vadovaujantis 14-uoju⁵² ir 15-uoju VSAFAS⁵³, VKFAR rodoma mažumos dalis, t. y. kontroliuojamo VSS grynojo perviršio ar deficito arba grynojo pelno ar nuostolio ir grynojo turto arba nuosavo kapitalo dalis, tenkanti nekontroliuojantiems subjektams. Konsoliduotuose ataskaitų rinkiniuose ji yra apskaičiuojama kaip proporcinga balsų visuotiniame susirinkime dalis nepriklausomai nuo dalininko įnašo dydžio ir neteisingai parodo kontroliuojamo VSS nuosavo kapitalo dalį, tenkančią nekontroliuojantiems subjektams. 2020 m. duomenimis, VKFAR ši dalis buvo neigiama ir sudarė – 109,6 mln. Eur. Kadangi mažumos daliai apskaičiuoti parinktas būdas VSAKIS⁵⁴ neparodo tikros ir teisingos VKFAR kontroliuojamų VSS grynojo turto arba nuosavo kapitalo dalies, tenkančios nekontroliuojantiems subjektams, šios sumos patvirtinti negalime.
27. Vadovaujantis VKFAR duomenimis, finansavimo sumų iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų konsoliduotas likutis sudaro 4 280,1 mln. Eur. Susumavus subjektų likučius, tokio finansavimo bendra suma sudaro 4 462 mln. Eur, t. y. 181,9 mln. Eur mažiau, nei konsoliduota. Šis skirtumas gali susidaryti dėl išankstinių mokėjimų pavedimams VSS vykdyti (asignavimų valdytojas, gavęs finansavimo sumas iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų ir perdavęs jas projekto vykdytojams, iki išlaidų tinkamumo finansuoti patvirtinimo apskaitoje užregistruoja išankstinius mokėjimus pavedimams vykdyti, o projektų vykdytojas – gautas finansavimo sumas). Išankstiniai apmokėjimai VSS pavedimams vykdyti iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų 2020 m. pabaigoje sudarė 202,3 mln. Eur, taigi tokia suma turėtų būti eliminuota, bet eliminuota 181,9 mln. Eur. Dėl šios priežasties VKFAR minėtas likutis 20,4 (202,3–181,9) mln. Eur padidintas.
28. Vadovaujantis VKFAR duomenimis, finansavimo sumų iš kitų šaltinių konsoliduotas likutis sudaro 828,4 mln. Eur. Susumavus subjektų likučius, tokio finansavimo bendra suma sudaro 935,5 mln. Eur – 107,1 mln. Eur didesnė. Nustatėme⁵⁵, kad konsoliduotis turi apie 383,9 mln. Eur, tai reiškia, kad finansavimo sumų iš kitų šaltinių likutis 276,8 (383,9–107,1) mln. Eur padidintas.

1.1.2. Įstaigos, 2020 m. susidūrusios su netipinėmis situacijomis (pandemija, pertvarkymu ir pan.), darė klaidų

29. Vertindami VSS finansinius duomenis, didesnių ar mažesnių klaidų ar apskaitos tvarkymo trūkumų, be tų, kurie kartojasi daug metų (1.1.1 dalis), nustatėme 82-ose (iš 97 tikrintų) įstaigose. Toliau pateikiame audito metu įstaigose nustatytus sisteminius, pasikartojančius iškraipymus, kurie reikalauja sprendimų, kad būtų užtikrinti būtų užtikrinti teisingi įstaigų finansiniai duomenys.

⁵² 14-sis VSAFAS „Jungimai ir investicijos į asocijuotus subjektus“, 30 p.

⁵³ 15-asis VSAFAS „Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys ir investicijos į kontroliuojamus subjektus“ 15 ir 27–29 p.

⁵⁴ Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinė sistema.

⁵⁵ Vadovaujantis konsolidavimo metodikos 36 p., „Ataskaitiniu laikotarpiu viešojo sektoriaus subjektai, kurie metų pabaigoje turi gautų finansavimo sumų iš kitų šaltinių likutį, turi detalizuoti šį likutį pagal tikslinę paskirtį ir pirminius finansavimo sumų teikėjus VSAKIS įvedimo formoje „Gautų finansavimo sumų iš kitų šaltinių likutis pagal pirminius finansavimo sumų teikėjus“. Pateikti duomenys turi sutapti su VSAKIS įvedimo formos „Finansavimo sumos pagal šaltinį, tikslinę paskirtį ir jų pokyčiai per ataskaitinį laikotarpį“ stulpelio „Finansavimo sumų likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje“ 4.1 ir 4.2 eil. pateiktais duomenimis. Pagal pateiktą informaciją konsoliduojantis subjektas turi patikrinti finansavimo sumų iš kitų šaltinių likučio teisingumą savo grupės konsoliduotojoje finansinėje ataskaitoje.“ Audito metu tikrinome, kokias sumas subjektai nurodo kaip gautas ne iš VSS (laikome, kad sumos nurodytos teisingai). Patikrinus 85 proc. nekonsoliduotos sumos, nustatyta, kad konsoliduotis turi 326 324,8 tūkst. Eur. Ekstrapolavus šį skaičių visumai (100 proc.), tokia suma sudarytų apie 383 911,5 tūkst. Eur.

Susisiekimo ministerijos vadovybė iki 2021-09-28 nepriėmė atsakomybės už finansinių ataskaitų teisingumą

30. SM buhalterinę apskaitą tvarko NBFC, kuris parengtą 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinį⁵⁶ ministerijai derinti pateikė 2021-07-29, t. y. daugiau kaip po 3 mėn., kai jis jau turėjo būti ministerijos vadovo patvirtintas (pasirašytas) ir paskelbtas viešai. SM informavo⁵⁷ apskaitos tvarkytoją, kad rado neatitikimų, kurie gali daryti reikšmingą įtaką SM 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinio bei FM rengiamų konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinių duomenų teisingumui, todėl ataskaitų rinkinio nepasirašė. Nustatėme, kad dalis turto ir įsipareigojimų neinventorizuota arba inventorizuota formaliai, nes skyrėsi inventorizacijos aprašo-sutikrinimo žiniaraščio ir didžiosios knygos duomenys, o išankstiniai mokėjimai už ilgalaikį finansinį turtą nebuvo suderinti⁵⁸. Nesilaikyta Inventorizacijos taisyklių⁵⁹, nes nesudaryti išankstinių apmokėjimų⁶⁰, gautinų sumų⁶¹ ir trumpalaikių įsipareigojimų⁶² inventorizavimo aprašai-sutikrinimo žiniaraščiai, nenurodyta skolų atsiradimo ir tarpusavio suderinimo data, sumos su ne VSS nesuderintos ir neparengti suderinimo aktai. SM veiklos pobūdis reikšmingai nesikeitė, tačiau pinigų srautų ataskaitoje nustatėme reikšmingų skirtumų palyginus su praeitais laikotarpiais⁶³, o apskaitos registrai, reikalingi ataskaitos teisingumui įvertinti, nebuvo pateikti.
31. Tokios situacijos susidarymui įtakos turėjo ir reikšmingas SM valdymo srities pokytis – nuo 2020-09-01 BJ LAKD buvo pertvarkyta į VĮ. Įvykus šiam pokyčiui, tarpinis 9-ių mėnesių

⁵⁶ Pateikto rinkinio duomenimis, SM turtas ir finansavimo sumos, įsipareigojimai, grynojo turto ir mažumos dalis sudaro 5 267 482,94 tūkst. Eur.

⁵⁷ SM 2021-09-03 raštas Nr. 2-3732 „Dėl audito rezultatų“.

⁵⁸ Ilgalaikio finansinio turto (FBA A.III) straipsnio sąskaitos Nr. 1660001 „Išankstiniai mokėjimai už ilgalaikį finansinį turtą“ suma – 204 924,4 tūkst. Eur (3,98 proc. ilgalaikio finansinio turto straipsnio likučio), iš jų: inventorizacijos apraše-sutikrinimo žiniaraštyje yra 5 563,6 tūkst. Eur mažiau nei didžiojoje knygoje, o 199 360,9 tūkst. Eur sumos suderinimas atliktas formaliai, nes išankstinių mokėjimų už ilgalaikį finansinį turtą inventorizavimo apraše-sutikrinimo žiniaraštyje, pateiktame ministerijai tik 2021-07-08 (NBFC 2021-07-08 dokumentas Nr. SIS-3698-(11.8E)), nurodyta, kad suderinimas su VĮ Lietuvos oro uostais ir VĮ LAKD 2021-06-30 atliktas negavus jų konkretaus atsakymo (ministerijos atsakingi asmenys informavo, kad derinimai vyko, bet sumos nesuderintos).

⁵⁹ Inventorizacijos taisyklės, 47, 49 ir 50 p.

⁶⁰ Išankstinių apmokėjimų (FBA C.II) straipsnio suma – 38 808,3 tūkst. Eur (99,07 proc. straipsnio sumos), iš jų: sąskaitos Nr. 2111211 „Išankstiniai apmokėjimai pavaldžioms įstaigoms pavedimams vykdyti“ suma – 125 tūkst. Eur ir sąskaitos Nr. 2111221 „Išankstiniai apmokėjimai kitiems VSS pavedimams vykdyti“ suma – 27 206,5 tūkst. Eur yra derinamos VSAKIS, tačiau inventorizavimo aprašai-sutikrinimo žiniaraščiai nesudaryti, todėl nėra žinomi derinimo rezultatai: su kokiomis įstaigomis vyko derinimas, skolos dydis, jos atsiradimo ir tarpusavio suderinimo data, skolos derinimo būdas. Sąskaitos Nr. 2121001 „Ateinančių laikotarpių sąnaudos kontroliuojamų ne VSS“ 11 476,8 tūkst. Eur suma nesuderinta ir neparengti suderinimo aktai.

⁶¹ Per vėlesnius metus gautinų sumų (FBA C.III) straipsnio suma – 39 506,4 tūkst. Eur (87,27 proc. straipsnio sumos), iš jų: sąskaitos Nr. 2283001 „Kitos sukauptos gautinos sumos“ suma – 34 543,0 tūkst. Eur, sąskaitos Nr. 2292001 „Gautinos sumos iš specialiųjų atašė“ suma – 2,4 tūkst. Eur ir sąskaitos Nr. 2296001 „Gautinos gražintinos finansavimo sumos“ suma – 4 961,0 tūkst. Eur (iš jos – 4 485,2 tūkst. Eur ne VSS – VĮ LAKD) su ne VSS nesuderintos, suderinimo aktai neparengti ir inventorizavimo aprašai-sutikrinimo žiniaraščiai nesudaryti.

⁶² Trumpalaikių įsipareigojimų (FBA E.II) straipsnio suma – 49 539,3 tūkst. Eur (91,08 proc. straipsnio sumos), iš jų: sąskaitos Nr. 6952002 „Kitos mokėtinos sumos“ suma – 10 028,1 tūkst. Eur, sąskaitos Nr. 6951101 „Sukauptos mokėtinos finansavimo sumos“ suma – 34 543,0 tūkst. Eur, sąskaitos Nr. 6951104 „Sukauptos gražintinos finansavimo sumos“ suma – 4 961,0 tūkst. Eur ir sąskaitos Nr. 6951204 „Kitos sukauptos sąnaudos“ suma – 7,2 tūkst. Eur su ne VSS nesuderintos ir inventorizavimo aprašai-sutikrinimo žiniaraščiai nesudaryti.

⁶³ 2020-12-31 duomenimis, pinigų srautų ataskaitos str. A.II.5 „Pervestos lėšos VSS“ nurodyta 242,8 tūkst. Eur, o praėjusio ataskaitinio laikotarpio ataskaitos šioje eilutėje buvo 122 513,5 tūkst. Eur; str. A.II.6 „Pervestos lėšos kitiems subjektams“ nurodyta 0,00 Eur, o praėjusio ataskaitinio laikotarpio ataskaitos šioje eilutėje buvo 105 928,9 tūkst. Eur; str. A.III.12 „Kitos išmokos“ nurodyta 533 113,8 tūkst. Eur, o praėjusio ataskaitinio laikotarpio ataskaitos ši eilutė buvo tuščia; str. B.I „Ilgalaikio turto (išskyrus finansinį) ir biologinio turto įsigijimas“ nurodyta 229 237,6 tūkst. Eur, o praėjusio ataskaitinio laikotarpio ataskaitos šioje eilutėje buvo 99,0 tūkst. Eur. NBFC pateiktais (2021-06-30 ir 2021-07-27 el. laišku) viešojo sektoriaus finansinės apskaitos bendrojo posisteminio (FVAIS) registro duomenimis, išmokos VSS sudarė 204 570,0 tūkst. Eur, kitiems subjektams – 102 773,1 tūkst. Eur, investicinės veiklos lėšos – 421 393,6 tūkst. Eur, iš viso – 728 736,7 tūkst. Eur.

SM finansinių ataskaitų rinkinys buvo sudarytas tik metams pasibaigus, o turėjo būti sudarytas ne vėliau kaip per 50 dienų pasibaigus tarpiniam ataskaitiniam laikotarpiui⁶⁴.

32. SM 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinį pasirašė 2021-09-28, kai NBFC ėmėsi taisyti klaidas 2021 m. apskaitos registruose. Tačiau įvertinę audito metu surinktus įrodymus, negalėjome patvirtinti SM 2020 m. FAR, kuris įtrauktas į VKFAR, duomenų teisingumo.

Dvi Sveikatos apsaugos ministerijos valdomos įstaigos nesusitvarkė su išaugusiomis veiklos apimtimis – buhalterinės apskaitos duomenys nesutvarkyti

33. 2020 m. koronaviruso (COVID-19) plitimas pareikalavo greitų Lietuvos Vyriausybės sprendimų dėl įvairaus pobūdžio ilgalaikio turto ir atsargų (reagentų, apsaugos priemonių ir pan.) įsigijimo, norint efektyviai kovoti su viruso plitimu. Išaugusios tokių priemonių įsigijimo, saugojimo ir dalinimo jų naudotojams apimtys teko SAM ESSC, NVSPL.
34. Nustatėme, kad minimos įstaigos neatliko (NVSPL) arba atliko tik dalies (ESSC) ilgalaikio turto, atsargų inventorizaciją, o šių įstaigų apskaitą tvarkęs NBFC neatliko gautinų-mokėtinų sumų metinės inventorizacijos, todėl buvo nesilaikyta Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo⁶⁵ ir Vyriausybės patvirtintų Inventorizacijos taisyklių⁶⁶ reikalavimų, kad VSS privalo inventorizuoti visą turimą turtą ir įsipareigojimus ir kad apskaitos duomenys pagrindžiami turto ir įsipareigojimų inventorizavimo duomenimis. Turto inventorizavimas padeda užtikrinti turto saugumą, sumažina turto praradimo galimybes.
35. Vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymu⁶⁷, nurodančiu ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenis registruoti apskaitos registruose, įstaigos iki duomenų suvedimo į VSAKIS⁶⁸ – 2021-03-23 jau turėjo būti juos sudariusios. Auditoriams nebuvo pateikta NVSPL išankstinių mokėjimų ir trumpalaikių įsipareigojimų apskaitos registru, 2020-01-01–2020-12-31 laikotarpio suvestinio apskaitos registro (didžiosios knygos) ir kitos informacijos, o ESSC pateiktoje didžiojoje knygoje ir finansinės būklės ataskaitoje dalis duomenų skyrėsi. Kadangi neatlikta ilgalaikio turto, atsargų ir gautinų-mokėtinų sumų metinė inventorizacija, darome išvadą, kad abiejų įstaigų 2020 m. finansinių ataskaitų rinkiniai sudaryti nesilaikant Buhalterinės apskaitos įstatymo⁶⁹, įpareigojančio finansines atskaitas sudaryti pagal sąskaitų duomenis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo⁷⁰, nurodančio metines atskaitas sudaryti pasibaigus finansiniams metams pagal jų paskutinės dienos duomenis.
36. Nustatėme, kad ESSC vidaus kontrolės priemonės turto valdymo ir sutarčių vykdymo srityse neveiksmingos ir nesukurta vidaus kontrolė, užtikrinanti patikimos, aktualios, išsamios ir teisingos informacijos apie savo veiklą teikimą, kaip numato Vidaus kontrolės

⁶⁴ 23-asis VSAFAS „Tarpinių finansinių ataskaitų rinkinys“, 20 p.

⁶⁵ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 19 str. 9 d.

⁶⁶ Patvirtinta 1999-06-03 nutarimu Nr. 719, 8 p.

⁶⁷ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 16 str. 1 d.

⁶⁸ Pagal 2020 m. konsolidavimo kalendorių, patvirtintą finansų ministro 2020-12-21 įsakymu Nr. 1K-438, finansinių ataskaitų rinkinio duomenys į VSAKIS turėjo būti pateikti iki 2021-03-23.

⁶⁹ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 17 str.

⁷⁰ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 19 str. 1 d.

ir vidaus audito įstatymas⁷¹, nes auditoriams nebuvo pateikta dalis prekių priėmimo-perdavimo faktų įrodančių dokumentų, nors sutartyse buvo numatyta prekes perduoti pagal perdavimo aktą ir (ar) kitus dokumentus. Kai kuriais atvejais pateiktose sąskaitose–faktūrose atsakingi darbuotojai patvirtino prekių gavimą parašu, bet nenurodė jų gavimo datos, arba gavimas ir gavimo data nepatvirtinti parašu, todėl, įvertinus ir faktą, jog neatlikta metinė turto inventorizacija, negalime patvirtinti, kad ūkinės operacijas apskaitoje užregistruotos pagal pagrindžiančius dokumentus. Be to, nustatėme atvejį, kai už ilgalaikį turtą sumokėta 42,2 tūkst. Eur daugiau, nei numatyta sutartyje, ir atvejį, kai tiekėjui pateikus mažesnį padėklų skaičių centras nereikalavo, kad tiekėjas perskaičiuotų ir gražintų pinigus proporcingai pagal sutartyje nustatytą įkainį, nesilaikyta ir kitų sutarties sąlygų, nes pervežimui–sandėliavimui perduota ir priimta pažeistų pakuočių.

37. Dėl nurodytų priežasčių valstybiniai auditoriai negalėjo surinkti tinkamų ir pakankamų audito įrodymų, kaip to reikalauja tarptautiniai audito standartai, kad galėtų patvirtinti SAM ESSC⁷² ir NVSPL⁷³ 2020 m. finansinėse ataskaitose pateiktų duomenų teisingumą.

Socialinės globos įstaigų apskaitoje reikšmingi iškraipymai

38. Į valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinius konsoliduojami SADM pavaldžių 34-jų⁷⁴ socialinės globos įstaigų ataskaitų rinkinių duomenys. Išanalizavus 13-os įstaigų⁷⁵ ataskaitų rinkinių duomenis ir kitą apskaitos informaciją, daugumoje įstaigų (11-oje)⁷⁶ nustatyti tapatūs apskaitos trūkumai: netinkamas ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvų parinkimas ir priskyrimas grupėms, neteisingas nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimas, sąnaudų kitai (nebūdingai) veiklai neišskyrimas, pajamų ir sąnaudų grupavimas ne pagal VSAFAS. Tokie trūkumai lėmė: 1) neteisingai apskaičiuotas nusidėvėjimo sąnaudas, 2) neteisingai sugrupuotą ir atskirame finansinės būklės ataskaitos straipsnyje nurodytą VSS veikloje naudojamą ilgalaikį turtą, 3) neteisingai sugrupuotas pajamas ir sąnaudas veiklos rezultatų ataskaitoje.
39. Siekiant, kad ilgalaikio turto priskyrimas grupėms, ekonomiškai pagrįstų nusidėvėjimo normų nustatymas būtų suderintas tarp įstaigų bei užtikrintas kokybiškas ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laiko suderinimas su ministerija ir siekiant turėti konsoliduotus duomenis ekonomiškai pagrįstiems sprendimams priimti, audito metu rekomendavome SADM parengti pavyzdinį ilgalaikio turto grupių ir nusidėvėjimo (amortizacijos) ekonominių normatyvų socialinės globos įstaigoms sąrašą ir numatyti priemones, užtikrinančias vienodą pajamų ir sąnaudų ūkinių operacijų, susijusių su kita nei socialinės globos paslaugų teikimo veikla, registravimą ministerijos konsoliduojamose socialinės globos įstaigose.

⁷¹ Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 4 str. 1 d. 4 p.

⁷² ESSC 2020 m. disponavo 45 mln. Eur biudžetu, finansinėse ataskaitose nurodytas turtas, finansavimo sumos, įsipareigojimai, gryojo turto ir mažumos dalis – 30,4 mln. Eur.

⁷³ NVSPL biudžetas 2020 m. buvo 54 mln. Eur, o turtas, finansavimo sumos, įsipareigojimai, gryojo turto ir mažumos dalis – 17,6 mln. Eur.

⁷⁴ Vyriausybės 2020-11-25 nutarimu Nr. 1335 „Dėl viešosios įstaigos „Senevita“ savininko turtinių ir neturtinių teisių ir pareigų perdavimo Vilniaus miesto savivaldybės nuosavybėn“ buvo nutarta perduoti Vilniaus miesto savivaldybės nuosavybėn savarankiškai savivaldybės funkcijai įgyvendinti valstybės, kaip viešosios įstaigos „Senevita“ savininkės, turtines ir neturtines teises ir pareigas, kurias iki tol įgyvendino SADM.

⁷⁵ Didvyžių, Adakavo, Aknystos, A. Bandzos, Aukštėlkės, N. Genytės, Utenos, Ilguvos, Jurdaičių, Prūdiškių, Jotainių socialinės globos namai, specialieji socialinės globos namai „Tremtinių namai“, VŠĮ „Senevita“.

⁷⁶ Išskyrus Didvyžių ir Adakavo socialinės globos namus.

40. Analizuodami globos įstaigų 2020 m. finansinių ataskaitų rinkinių ir apskaitos duomenis, net penkiose⁷⁷ nustatėme, kad ataskaitų rinkiniai sudaryti ne pagal apskaitos registro (didžiosios knygos) sąskaitų duomenis⁷⁸. Tokias apskaitos organizavimo ir tvarkymo aplinkybes rekomendavome iširti SADM, kad būtų užtikrintas teisingų duomenų turėjimas ir imtasi veiksmų teisės aktų nustatyta tvarka.

4 iš 14 VSS, apskaitą pradėjusių tvarkyti pagal VSAFAS, apskaitos duomenų teisingumo negalime patvirtinti

41. Vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu 2020 m. į VKFAR turėjo būti įtraukti 6 VSS⁷⁹. Jie apskaitą turėjo tvarkyti vadovaudamiesi Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu ir VSAFAS. Vienas jų – VŠĮ „Grunto valymo technologijos“ nepradėjo apskaitos tvarkyti pagal VSAFAS⁸⁰. Vadovaujantis 15-uju VSAFAS⁸¹, VKFAR turėjo būti parodytas šio subjekto visas turtas, finansavimo sumos, įsipareigojimai ir grynasis turtas paskutinę metinio atskaitinio laikotarpio dieną, atskaitinio laikotarpio pajamos ir sąnaudos, grynojo turto pokyčiai, pinigų įplaukos ir išmokos, o investicijos į jį turėjo būti nurašytos. Neatlikus šių veiksmų, AM⁸² ir VKFAR finansinės būklės ir veiklos rezultatų atskaitos duomenys yra iškraipyti.
42. Iš 8 patikrintų VSS, nuo 2019-01-01 tapusių VSS, trys – VŠĮ Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centras „Dainava“, VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai ir VŠĮ Tautinių bendrijų namai – ir 2020 m. nesivadovavo Buhalterinės apskaitos įstatymu⁸³, nes nepradėjo apskaitos tvarkyti taip, kad užtikrintų finansinių ataskaitų sudarymą pagal VSAFAS, nepasitvirtino VSS taikomos apskaitos politikos, o apskaitą tvarkė ir buhalterinius įrašus darė vadovaudamiesi apskaitos politika, kuri nepritaikyta VSS. Dėl nurodytų priežasčių surinkti tinkamų ir pakankamų audito įrodymų, kad finansinėse ataskaitose pateikti duomenys yra teisingi, negalėjome⁸⁴.

⁷⁷ Ilguvos, Jurdaičių, Prūdiškių, Jotainių socialinės globos namai, specialieji socialinės globos namai „Tremtinių namai“. 2020-12-31 FAR duomenimis šios įstaigos valdė 16 864,1 tūkst. Eur turto, per metus turėjo 10 235,9 tūkst. Eur pagrindinės veiklos pajamų ir 10 257,4 tūkst. Eur pagrindinės veiklos sąnaudų.

⁷⁸ Buhalterinės apskaitos įstatymo 16 str. 1 d., 17 str. numato, kad ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenys registruojami apskaitos registruose, o finansines ataskaitas sudaromos pagal sąskaitų duomenis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, o Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 19 str. 1 d. nurodo, kad metinės ataskaitos sudaromos pasibaigus finansiniams metams pagal finansinių metų paskutinės dienos duomenis.

⁷⁹ VŠĮ „Grunto valymo technologijos“ (nuo 2020-01-01), Kultūros infrastruktūros centras (nuo 2020-04-01 pertvarkius VĮ „Lietuvos paminklai“), Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamas asmens sveikatos priežiūros įstaigų mokamų įmokų žalai atlyginti fondas (nuo 2020-01-01), Žemės ūkio fondas (nuo 2020-12-01), Nacionalinė šeimos taryba (nuo 2020-11-30), Jūrinio sektoriaus darbuotojų rengimo centras (nuo 2020-09-01).

⁸⁰ Įgyvendinant Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nuostatas (23 str. 1 d. 2 p.) FM tvirtina konsolidavimo schemą. Finansų ministras 2021-01-28 įsakymu Nr. 1K-22 patvirtino ir 2021-04-26 įsakymu Nr. 1K-133 patikslino 2020 m. VSS grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėtį ir už VSS metinių ir tarpinių ataskaitų rinkinių ir VSS grupės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių parengimą atsakingus VSS (konsolidavimo schemą). Į šią schemą yra įtraukta VŠĮ „Grunto valymo technologijos“.

⁸¹ 15-asis VSAFAS „Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys ir investicijos į kontroliuojamus subjektus“, 15.1 p.

⁸² 2020 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio finansinės būklės ataskaitos A.III. eil. „Ilgalaikis finansinis turtas“ suma bus nuodyta 1 232,4 tūkst. Eur suma didesnė, A.I. eil. „Ilgalaikis turtas“ – apie 255,2 tūkst. Eur mažesnė, C. eil. „Trumpalaikis turtas“ – apie 2 598,9 tūkst. Eur mažesnė, E.II. eil. „Trumpalaikiai įsipareigojimai“ – apie 1 621,7 tūkst. Eur mažesni, veiklos rezultatų ataskaitos A. eil. „Pagrindinės veiklos pajamos – apie 1 242,0 tūkst. Eur mažesni, B. eil. „Pagrindinės veiklos sąnaudos“ – apie 8,0 tūkst. Eur mažesnės, E. eil. „Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas“ – apie 997,8 tūkst. Eur mažesnis.

⁸³ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 3 str. 1 d. 4 p. ir 9 str. 1 d.

⁸⁴ Šios įstaigos, jų teikiama duomenimis, 2020-12-31 turėjo 3,8 mln. Eur turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų, grynojo turto ir mažumos dalį, 3,7 mln. Eur pagrindinės veiklos pajamų ir 3,4 mln. Eur sąnaudų.

43. VŠĮ Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centras „Dainava“ ir VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai apskaitos duomenys konsoliduojami į Vidaus reikalų ministerijos, o VŠĮ Tautinių bendrijų namų – į Tautinių mažumų departamento konsoliduotuosius finansinių ataskaitų rinkinius, todėl siekiant turėti teisingus apskaitos duomenis, kurie reikalingi parengti ministerijos ir departamento KFAR bei VKFAR, rekomendavome jiems iširti šių VŠĮ apskaitos organizavimo ir tvarkymo aplinkybes ir imtis veiksmų teisės aktų nustatyta tvarka.

1.1.3. Atsakingas viešojo sektoriaus subjektų požiūris į apskaitą ir rekomendacijų įgyvendinimas prisidėtų prie apskaitos trūkumų mažinimo

44. Analizuojant nustatomų apskaitos iškraipymų priežastis, išskirtinos dvi: atsakingo požiūrio į apskaitos tvarkymą stoką ir neįgyvendintas Valstybės kontrolės teiktas rekomendacijos. Nustatėme, kad 9-iose subjektuose (iš 97 tikrintų) tvarkant 2020 m. buhalterinę apskaitą buvo nesilaikoma Buhalterinės apskaitos ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymų – finansinių ataskaitų rinkiniai buvo sudaromi ne pagal apskaitos registrų duomenis. Pastebėjome praktiką, kai įrašai apskaitos registruose buvo daromi po to, kai finansinių ataskaitų rinkinių duomenys jau buvo pateikti į VSAKIS ir patvirtinti, t. y. padarius ir pateikus finansinių ataskaitų rinkinį pagal jį buvo koreguojami įrašai apskaitoje. Todėl pateikėme rekomendacijas iširti apskaitos organizavimo ir tvarkymo aplinkybes ir imtis veiksmų teisės aktų nustatyta tvarka atsakomybei įvertinti (plačiau 41 ir 43 p.), o dėl galimai išvaistyto turto ESSC į prokuratūrą kreipėsi SAM. Pažymėtina, kad šioje įstaigoje nustatėme reikšmingų apskaitos organizavimo ir tvarkymo trūkumų, kurie ir lėmė duomenų apie turtą stoką (plačiau 35 ir 37 p.).
45. Valstybės kontrolės teiktų rekomendacijų (priimti sprendimus dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymo ir inicijuoti VSS vykdomų veiklų ir su jomis susijusių turto ir įsipareigojimų peržiūrą (inventorizaciją) – nustatyti pagrindinius turto ir įsipareigojimų pirminio pripažinimo ir užregistravimo buhalterinėje apskaitoje, buhalterinės apskaitos vedimo ir finansinės atskaitomybės rengimo trūkumus ir imtis priemonių juos šalinti) įgyvendinimas padėtų įstaigoms supaprastinti apskaitos procesus ir disponuoti teisingais buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų duomenimis.
46. Metodinių reikalavimų viešojo sektoriaus buhalterinei apskaitai supaprastinimas sumažintų administracinę naštą, palengvintų apskaitos procesą ir taip sumažintų klaidų mastą⁸⁵. Nustatyti subjektų apskaitos tvarkymo metodiniai reikalavimai leidžia VSS pasirinkti skirtingus apskaitos metodus, apskaitinius įverčius, nors visų jų ataskaitų rinkiniai yra konsoliduojami į vieną (valstybės ar nacionalinį) finansinių ataskaitų rinkinį. Siekiant, kad VSS konsoliduojamos atskaitos būtų parengtos pagal vieningais principais grįstus apskaitos metodus ir taisykles, FM rekomendavome⁸⁶ priimti sprendimus dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymo (rekomendaciją planuota įgyvendinti 2021 m. II ketv.). Taip apskaitos tvarkymo reikalavimai būtų aiškesni apskaitos specialistams, o konsoliduojamųjų ataskaitų duomenys palyginami ir suprantamesni jų vartotojams, todėl naudingi formuojant biudžetus, skaičiuojant fiskalinius rodiklius ar atliekant kitus ekonominius vertinimus. Ministerijai įgyvendinus teiktą rekomendaciją, turėtume paprastesnį ir mažesnę administracinę naštą sukurtąjį viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos procesą.

⁸⁵ Valstybinio audito ataskaitos: „2018 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-9; „2019 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-9.

⁸⁶ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-9.

47. FM rekomendacijos įgyvendinimą sieja su planuojamu Buhalterinės apskaitos įstatymo pakeitimu ir aktualiais apskaitos klausimais rengiamomis rekomendacijomis ir išaiškinimais. Mūsų nuomone, vien ministerijos parengtomis ir skelbiamomis rekomendacijomis ir išaiškinimais laukiama poveikio pasiekti negalima, nes jie ne visada ir ne visų VSS yra laiku surandami ir taikomi, be to, jie nėra teisės aktai ir neskelbiami kartu su VSAFAS.

Finansų ministerijos nuomonė dėl bendros apskaitos politikos

Šiuo klausimu esame ne kartą teikę savo nuomonę Valstybės kontrolei (raštai 2020-12-17 Nr. (6.2E-01)-6K-2007185, 2021-03-15 Nr. ((6.2Mr-01)-5K-2104547)-6K-2101803) ir suprantame, kad viena pagrindinių problemų yra teisingo ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laiko nustatymas.

Informuojame, kad artimiausiu metu Vyriausybėje bus svarstomas Finansinės apskaitos įstatymo projektas Nr. 20-10153(3), tarp kurio įgyvendinamųjų teisės aktų yra ir VSS ilgalaikio turto naudingą tarnavimo laiką reglamentuojantys teisės aktai. Rengdami šių teisės aktų projektus atsižvelgsime ir į skirtingo to paties ilgalaikio turto (ir naudojamo panašiu intensyvumu) naudingo tarnavimo laiko problemą. Finansinės apskaitos įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus numatoma parengti iki kitų metų I ketvirčio pabaigos (priklausomai nuo Finansinės apskaitos įstatymo priėmimo datos).

Vieningos apskaitos politikos įgyvendinimo procesas jau yra vykdomas (skelbiant rekomendacijas ir išaiškinimus aktualiais klausimais) ir numatomas vykdyti ateityje keičiant standartus.

48. Nustatome ir atvejų, kai išaiškinimai sudaro prielaidas VSAFAS nuostatas taikyti skirtingai, nes jie parengiami konkrečioms įstaigoms ir jų ūkinėms operacijoms, o analogiškos savo turiniu ūkinės operacijos kitose įstaigose neaptiriamos. Atitinkamai, šios įstaigos individualiai priima sprendimus dėl išaiškinimų taikymo.

Skirtinga valstybės deleguotų funkcijų finansavimo apskaita

Yra dvi analogiškos situacijos, kai valstybė savo funkcijų vykdymą deleguoja savivaldybėms ir Valstybinio socialinio draudimo fondą administruojančioms įstaigoms (išmokėti pensijas, finansuojamas iš valstybės biudžeto). Ir vienu, ir kitu atveju valstybės VSS, vadovaudamiesi 20-uju VSAFAS⁸⁷, registruoja finansavimo sumų perdavimą, o susijusios sąnaudos parodomos gavusiųjų valstybės biudžeto lėšų, t.y. savivaldybių ir Socialinio draudimo fondo apskaitoje. Tačiau dėl pensijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, buhalterinės apskaitos 2018 m. buvo parengtos rekomendacijos⁸⁸, kurios numatė kitokią apskaitą – sąnaudos turi būti parodomos valstybės, o ne Socialinio draudimo fondo ataskaitose, nes lėšos pensijoms mokėti skiriamos iš valstybės biudžeto⁸⁹. Tuo tarpu savivaldybės ir toliau apskaitą tvarkytų vadovaudamasi 20-uju VSAFAS ir susijusias sąnaudas atvaizduotų savo finansinėse ataskaitose. Taip valstybės ataskaitų rinkinyje turiniu tapačių ūkinių operacijų finansinė informacija būtų atvaizduojama skirtingai.

Pasirinkimas, kuris apskaitos variantas – valstybės finansinių ataskaitų rinkinyje užregistruotas finansavimo sumų perdavimas ar sąnaudos – turėtų būti taikomas ir yra bendros (vienodos) apskaitos politikos objektas ir jis turi būti taikomas visoms savo turiniu analogiškomis ūkinėms operacijoms. Mūsų nuomone, valstybės VSS turėtų nuosekliai taikyti minėto 20-ojo VSAFAS nuostatas, o ministerijos parengtas rekomendacijas minimu atveju laikytume perteklinėmis.

⁸⁷ 20-asis VSAFAS „Finansavimo sumos“ 21 p. (VSS, gaunantys finansavimo sumas, kurias perduoda kitiems VSS arba panaudoja savo veiklai finansuoti, finansavimo sąnaudų neturi. Kai tokie VSS perduoda finansavimo sumas (asignavimus arba kitas finansavimo sumas) kitiems VSS, tai nelaikoma finansavimo sumų panaudojimu, todėl apskaitoje neregistruojamos nei finansavimo pajamos, nei finansavimo sąnaudos, o kitiems VSS perduotomis finansavimo sumomis yra mažinamos perduodančio VSS gautos finansavimo sumos).

⁸⁸ Ištrauka iš Rekomendacijų Nr. TR-8/2018-08 „Dėl pensijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, susijusių įmokų ir sumažinto pensijų tarifo kompensavimo buhalterinės apskaitos“: Pagal iki 2018-01-01 VSS ir VSDF administravimo įstaigų apskaitos tvarkymui naudojamose informacinėse sistemose nustatytus procesus ir tarp VSS ir VSDF administravimo įstaigų sudarytas sutartis dėl pensijų apskaičiavimo ir išmokėjimo, pensijas apskaičiuoja VSDF administravimo įstaigos, o socialinių išmokų sąnaudos registruojamos ir parodomos VSDF finansinėse ataskaitose. Kadangi lėšos pensijoms mokėti skiriamos iš valstybės biudžeto, socialinių išmokų sąnaudos turėtų būti parodomos valstybės finansinėse ataskaitose, todėl jos turėtų būti registruojamos VSS (valstybės biudžeto asignavimų valdytojo) apskaitoje, o VSDF turėtų būti kaip tarpininkas atliekantis pensijų apskaičiavimo ir išmokėjimo paslaugą.

⁸⁹ Pažymėtina, kad praktikoje rekomendacijomis nesivadovaujama, nes tam nepritaikytos IS.

Finansų ministerijos nuomonė⁹⁰

Pažymime, kad dauguma rekomendacijų yra tikslinės, skirtos tik tam tikriems subjektams ir jose nurodoma, kam skirta ir kokiais teisės aktais vadovaujantis jos buvo parengtos. Siekiant, kad jos apimtų ir kitų subjektų iš pažiūros panašias situacijas, būtų reikalinga kitų teisės aktų išsami analizė. Informuojame, kad nesutinkame jog Finansų ministerijos parengtos rekomendacijos Nr. TR-8/2018-08 „Dėl pensijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, susijusių įmokų ir sumažinto pensijų tarifo kompensavimo buhalterinės apskaitos“ yra perteklinės. Jos buvo parengtos atlikus išsamią minėtos rekomendacijose nurodytų teisės aktų analizę, įvertinus subjektų veiklos, duomenų konsolidavimo ypatumus, ūkinių operacijų turinį ir ekonominę prasmę. Jomis buvo siekiama rekomenduoti, kaip išvengti situacijų, kai išmokų sumas perduodantis subjektas parodo socialinių išmokų sąnaudas, tačiau gaunantis subjektas neparodo socialinių įmokų pajamų, ir situacijų, kai perduodantis sumas parodo perduotą finansavimą, o gaunantis neparodo gauto finansavimo.

49. FM⁹¹, kaip valstybės politikos formuotojos viešojo sektoriaus atskaitomybės srityje, iniciatyvų nustatant vienodais principais grįstą apskaitos politiką reikėtų ir valstybei nuosavybės teise priklausančio turto apskaitos srityje. Turtas, kurį patikėjimo teise valdo VĮ, valstybės (ir nacionaliniame) konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje atspindėtas pagal galiojančius teisės aktus, tačiau skirtingai. Pavyzdžiui, medynai ir miško žemė, kuriuos patikėjimo teise valdo VĮ Miškų urėdija⁹², AM FAR ir VKRAR nurodomi kaip ilgalaikis materialusis turtas str. II.1. „Žemė“ ir B. „Biologinis turtas“. Tuo tarpu valstybinės reikšmės keliai ir jų žemė, kuriuos patikėjimo teise valdo VĮ LAKD⁹³, nei SM, nei valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkiniuose kaip str. II.1. „Žemė“ ir II.3. „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ nenurodomi⁹⁴.
50. Siekiant mažinti VSS apskaitoje nustatomų iškreipimų mastą FM turėtų įgyvendinti 2018 m. teiktą rekomendaciją⁹⁵ – inicijuoti VSS vykdomų veiklų ir su jomis susijusių turto ir įsipareigojimų peržiūrą (inventorizaciją) – nustatyti pagrindinius turto ir įsipareigojimų pirminio pripažinimo ir užregistravimo buhalterinėje apskaitoje, buhalterinės apskaitos vedimo ir finansinės atskaitomybės rengimo trūkumus ir imtis priemonių juos šalinti.
51. Įgyvendindama šią rekomendaciją, FM buvo parengusi rekomendacijas VSS: pasiūlė viešųjų juridinių asmenų vadovams atlikti vykdomų veiklų rizikos vertinimą, nustatyti rizikos veiksnius, kurie gali turėti neigiamą poveikį jų rengiamų finansinių ataskaitų straipsniams ir įvertinus rezultatus imtis priemonių. 2019 m. audite konstatavome, kad parinkta priemonė neturėjo poveikio⁹⁶. Nė viena apklausta įstaiga atlikusi veiklų peržiūrą vedamos apskaitos trūkumų nenustatė, nors valstybinių auditų rezultatai kasmet rodo, kad klaidų esama ir jų nemažėja.
52. FM minėtos rekomendacijos įgyvendinimą siejo su Vidaus kontrolės ir vidaus audito reikalavimų įgyvendinimu VSS.

⁹⁰ 2021-09-29 raštas Nr. ((27.6Mr-01)-5K-2115629)-6K-2105748 „Dėl valstybinio audito ataskaitų projektų“.

⁹¹ Vyriausybės 1998-09-08 nutarimas Nr. 1088 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

⁹² Miškų įstatymas, 5 str. 5 d. 1 p.

⁹³ Kelių įstatymas, 4 str. 2 d.

⁹⁴ BĮ LAKD nuo 2020-09-01 pertvarkyta į VĮ LAKD, todėl valstybinės reikšmės keliai, valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje rodyti kaip ilgalaikis materialusis turtas, nuo 2020-09-01 jau rodomi tik VĮ apskaitoje. Valstybės investicijos į VĮ valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje rodomos nuosavybės metodu (investicijos, užregistruotos taikant nuosavybės metodą, finansinėse ataskaitose priskiriamos prie ilgalaikio finansinio turto).

⁹⁵ Valstybinio audito ataskaita „2017 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“, 2018-10-01 Nr. FA-2018-P-60-3-4-1.

⁹⁶ Valstybinio audito ataskaita „2019 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-9

Finansų ministerijos informacija dėl Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo įgyvendinimo

Pagal naują teisinį reglamentavimą (2019-07-11 Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymą Nr. XIII-2312 ir finansų ministro 2020-06-29 įsakymu Nr. 1K-195 patvirtintą Vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje tvarkos aprašą, viešieji juridiniai asmenys (VSS) turėjo nusistatyti vidaus kontrolės politiką, kuri padeda tinkamai įgyvendinti veiklos tikslus ir veiklą vykdyti laikantis skaidrumo principo. Pažymėtina, kad šiais metais pirmą kartą iki kovo 1 d. (atsižvelgus į pandemijos poveikį ir įvertinus susidariusią situaciją viešajame sektoriuje, terminas pratęstas iki gegužės 1 d.) jų vadovai (įskaitant jiems pavaldžius ir (arba) atskaitingus viešuosius juridinius asmenis) teikė informaciją apie visos vidaus kontrolės įgyvendinimą šiuose asmenyse. Informacijos teikimas atkreipė jų vadovų ir darbuotojų dėmesį į vidaus kontrolės svarbą, paskatino peržiūrėti iki tol galiojusias vidaus kontrolės tvarkas, taisykles, naujai įsivertinti rizikas bei imtis atitinkamų priemonių joms sumažinti.

FM tikisi, kad naujasis teisinis reguliavimas stiprina viešųjų juridinių asmenų supratimą vidaus kontrolės klausimais ir prisideda prie tinkamo vidaus kontrolės įgyvendinimo juose, be to, kasmet teikiama informacija dėl vidaus kontrolės įgyvendinimo šiuose asmenyse, tikėtina, skatins juos kasmet peržiūrėti savo veiklą vidaus kontrolės požiūriu, naujai įsivertinti riziką (ir dėl finansinių ataskaitų duomenų teisingumo – persižiūrėti ir įsivertinti savo viešojo juridinio asmens ir jam priskirtos VSS grupės finansinių duomenų teikimo procesus) bei imtis atitinkamų kontrolės priemonių.

53. Mūsų nuomone, turėtų būti parinktos konkrečios rekomendacijos įgyvendinimo priemonės, kurios visiems VSS padėtų suprasti finansinių ataskaitų duomenų rizikas ir atlikti savo veiklos, turto ir įsipareigojimų peržiūrą ir įsivertinti, ar visa tai tinkamai atsispindi jų finansinėse ataskaitose. Bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymas viešajame sektoriuje reikšmingai prisidėtų prie šios rekomendacijos sėkmingo įgyvendinimo. FM pareiga⁹⁷ ne tik formuoti valstybės politiką viešojo sektoriaus atskaitomybės srityje, bet ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti politikos įgyvendinimą, siekiant turėti patikimą, objektyvią ir atitinkamų valdymo lygių sprendimams priimti tinkamą viešojo sektoriaus finansinę informaciją.

1.2. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys reikšmingais atžvilgiais teisingas

54. Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą VBVAR, sudarytame taikant pinigų principą, pateikiami valstybės biudžeto vykdymo duomenys⁹⁸. 2020 m. valstybės biudžeto įplaukos sudarė 10 996,3 mln. Eur, o išlaidos – 15 569,2 mln. Eur. Nepanaudotų asignavimų likutis palyginti su planu –2 783,5 mln. Eur, o palyginti su patikslintu planu – 832,7 mln. Eur. Per metus panaudota 94,9 proc. visų patvirtintų asignavimų: ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos – 86,7 proc., valstybės biudžeto – 96,2 proc.
55. Penktus metus dėl VBVAR neturime reikšmingų pastebėjimų – 2020 m. rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal teisės aktų reikalavimus ir atitinka duomenis, iš kurių sudarytas. VBVAR sudaryti FM naudoja VMI MF duomenis, kuriuose neįvertinti įplaukų pasikeitimai (pagal rūšis) po galutinių atskaitinio laikotarpio mokesčių mokėtojų pateiktų deklaracijų užregistravimo. Pastaryjų penkerių metų nuokrypių įtaka nėra reikšminga⁹⁹. 2018 m. ministerijai rekomendavome suplanuoti priemones, užtikrinančias, kad VBVAR sudaryti būtų naudojami visi ir galutiniai atskaitinio laikotarpio VMI MF

⁹⁷ Vyriausybės 1998-09-08 nutarimas Nr. 1088.

⁹⁸ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2 str. 20 d., 3 str. 3 d. ir 22 str. 4 d.

⁹⁹ FM ir 2020 m. naudojo VMI Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos 2020-12-31 (pirminė forma 1-VP) duomenis, kuriuose neįvertinti pasikeitimai (pagal rūšis) po galutinių atskaitinio laikotarpio mokesčių mokėtojų pateiktų deklaracijų užregistravimo. Palyginę pirminės formos 1-VP duomenis, naudotus rengiant 2020 m. VBVAR, ir formos po užregistruotų gautų atskaitinio laikotarpio deklaracijų duomenis, nustatėme, kad įplaukų į valstybės biudžetą pasikeitimai pagal pagrindinių pajamų rūšis (PVM, akcizo, gyventojų pajamų mokesčio) svyruoja nuo –0,07 iki 0,15 proc., pelno mokesčio pokytis – 1,38 proc., bet bendra nustatytų duomenų iškraipymų suma reikšmingo poveikio VBVAR teisingumui neturi.

apskaitos duomenys (įgyvendinti planuota iki 2020-09-30). FM priemonių rekomendacijai įgyvendinti dar neturi.

Neišspręstas naujai įsteigto Asmens sveikatos priežiūros įstaigų mokamų įmokų žalai atlyginti fondo atskaitomybės už sąmatos vykdymą klausimas

56. Pagal Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pakeitimus, įsigaliojusius nuo 2020 m., asmens sveikatos priežiūros įstaigos į atskirą sąskaitą moka įmokas¹⁰⁰, kurios naudojamos šio įstatymo nustatyta tvarka žalai atlyginti, komisijos (įskaitant ekspertus) veiklai finansuoti ir sąskaitos administravimo išlaidoms¹⁰¹, o įmokų į sąskaitą mokėjimo, sąskaitos administravimo ir sąskaitos lėšų naudojimo tvarką nustatė sveikatos apsaugos ministras¹⁰².
57. Taip 2020 m. VSS buvo priskirtas naujai sukurtas Valstybinės ligonių kasos prie SAM administruojamas Asmens sveikatos priežiūros įstaigų mokamų įmokų žalai atlyginti fondas. Buhalterinę apskaitą fondas pradėjo tvarkyti pagal VSAFAS, o jo sudarytų finansinių ataskaitų duomenys įtraukti į 2020 m. VBVAR. Tačiau šis fondas biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio nesudarė, jo įplaukos ir išlaidos neįtrauktos nė į vieną biudžetą ir atskirai neteikiamos Seimui. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas numato¹⁰³, kad Išteklių fondai biudžeto vykdymo ataskaitų nesudaro tik tada, jeigu kituose teisės aktuose nenustatyta kitaip. Sveikatos apsaugos ministras nurodė sudaryti sąskaitos sąmatos – sąskaitos įplaukų ir išlaidų biudžetinių metų planą¹⁰⁴, tačiau šio plano vykdymo ataskaitų sudarymo nereglamentavo.
58. Taigi, įsteigus naują VSS, atskaitomybės procesai nebuvo aiškiai sureguliuoti – biudžeto įplaukos ir išlaidos planuojamos, bet už tai neatsiskaitoma taip, kai numato Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas. Valstybės kontrolė dar 2018 m. yra atkreipusi dėmesį¹⁰⁵, kad FM galėtų įtvirtinti savo, kaip finansinės atskaitomybės politikos formuotojos, vaidmenį, ir visa apimtimi įgyvendinti jai Vyriausybės pavestą funkciją – rengti ir tvirtinti visų VSS ne tik finansinių, bet ir biudžeto vykdymo ataskaitų formas ir jų turinį.

¹⁰⁰ Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas, 27 str. 1 d.

¹⁰¹ Ten pat, 27 str. 9 d.

¹⁰² Ten pat, 27 str. 8 d.

¹⁰³ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 19 str. 5 d.

¹⁰⁴ Sveikatos apsaugos ministro 2020-01-10 įsakymu Nr. V-40 patvirtintas Asmens sveikatos priežiūros įstaigų mokamų įmokų į sąskaitą, kurioje kaupiamos asmens sveikatos priežiūros įstaigų įmokos žalai, atsiradusiai dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginti, mokėjimo, sąskaitos administravimo ir sąskaitos lėšų naudojimo tvarkos aprašas, 9–12 p.

¹⁰⁵ 2017 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas, 2018-10-01 Nr. FA-2018-P-60-3-4-1.

2. STRATEGINIO PLANAVIMO IR BIUDŽETO FORMAVIMO POKYČIŲ APŽVALGA

2.1. Naudos strateginio valdymo sistemos taikymas išryškino tobulintinus dalykus, o kokybiškai atnaujintą atsiskaitymą Seimui planuojama nukelti

59. Kokybiška ir į rezultatus orientuota biudžeto valdysena yra racionalaus ir skaidraus valstybės išteklių paskirstymo ir panaudojimo garantas. Ankstesnių auditų metu pasisakėme, kad tinkamai tvarkant ir planuojant šalies išlaidas galima ne tik sutaupyti, bet ir gausinti mūsų bendrą turtą, efektyviau naudoti šalies išteklius. Siekiant tobulinti valstybės strateginio planavimo sistemą, rekomendavome optimizuoti vertinimo kriterijų skaičių strateginiuose veiklos planuose¹⁰⁶, keisti visų valstybės investicijų planavimo ir atsiskaitymo tvarką, integruoti strateginio ir investicijų planavimo bei atsiskaitymo procesus¹⁰⁷, tobulinti planavimo ir atsiskaitymo už Vyriausybės tikslų ir prioritetų pasiekimą, panaudojant valstybės biudžeto lėšas, sistemą¹⁰⁸.
60. Seimas 2020-06-25 priėmė Strateginio valdymo įstatymą¹⁰⁹, Vyriausybė 2021-04-28 patvirtino jo nuostatas įgyvendinančią Strateginio valdymo metodiką¹¹⁰. Vadovaujantis šiuo įstatymu buvo patvirtintas visas valstybės veiklos sritis apimantis Nacionalinis pažangos planas¹¹¹: nustatyti strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai, poveikio rodikliai, nurodomi horizontalieji principai, nustatomi už jų įgyvendinimą atsakingi strateginio valdymo sistemos dalyviai, finansinės projekcijos. Taip pat pradėtas rengti naujos kokybės 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymų projektas ir 2022–2024 m. strateginis veiklos planas.
61. Kadangi teisinis reguliavimas turi užtikrinti galiojančią valstybės sąrangą (valdžių padalijimo principą) ir teisės aktų sistemos veikimo darną, atkreipiame dėmesį, kad Strateginio valdymo įstatyme ir Metodikoje nustatytas reguliavimas nėra suderintas su nepriklausomų, Vyriausybei nepavaldžių institucijų veiklą reguliuojančiais teisės aktais, nustatančiais jų veiklos planavimo, atsiskaitymo tvarką ir atitinkamus terminus. Įstaigos rengdamos strateginio veiklos plano projektus ir praktiškai taikydamos Strateginio valdymo įstatymą ir Metodiką įžvelgė skirtingo traktavimo ir neteisingo išlaidų priskyrimo atskiroms valstybės funkcijoms riziką, nes nenurodytos (nereglamentuotos) sąsajos su finansų ministro patvirtinta Valstybės funkcijų klasifikacija¹¹² (pagal Strateginio valdymo įstatymą ir Metodiką patvirtinta 15 valstybės

¹⁰⁶ Valstybinio audito ataskaita „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17.

¹⁰⁷ Valstybinio audito ataskaita „Valstybės investicijų 2015 metais programos valdymas“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-9-16.

¹⁰⁸ Valstybinio audito ataskaita „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1.

¹⁰⁹ Strateginio valdymo įstatymas, 2020-06-25 Nr. XIII-3096.

¹¹⁰ Vyriausybės 2021-04-28 nutarimas Nr. 292 „Dėl Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo 4 str. 3 ir 5 d., 7 str. 1 ir 4 d. ir Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 141 str. 3 d. įgyvendinimo“.

¹¹¹ Vyriausybės 2020-09-09 nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

¹¹² 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“.

veiklos sričių, pagal Valstybės funkcijų klasifikaciją – 10). Atkreiptinas dėmesys į tokios informacijos svarbą, nes ji teikiama ir Europos Sąjungos statistikos tarnybai.

62. Pagal Metodiką įstaigos, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, rengia programas: funkcijų vykdymo arba valdymo¹¹³. Metodika nurodo, kad valdymo programą rengia įstaigos, kurios Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotos atlikti viešąjį administravimą ir kurios formuoja arba dalyvauja formuojant valstybės politiką atitinkamoje valstybės veiklos srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, ir įstaigos, kurios atskaitingos Lietuvos Respublikos Prezidentui, Seimui, Vyriausybei ir nurodytos Metodikos 11 priede ir šiose programose planuojamos įstaigų veiklai užtikrinti skirtos išlaidos¹¹⁴. Pažymėtina, kad institucijų priskyrimas atskiroms valstybės veiklos sritims (pagal Strateginio valdymo įstatymą ir Metodiką) suponuoja supratimą, kad valdymo programos turi būti planuojamos tęstinei įstaigos veiklai ir apimančios valstybės (valstybės valdymo, regioninės politikos ir viešojo administravimo valstybės veiklos sritis), o ne atskirų institucijų valdymo klausimus. Taigi, parengus vieną programą, kaip dabar numatyta Metodikoje, išlieka teisingo išlaidų paskirstymo pagal valstybės funkcijų klasifikaciją problema.
63. Kita vertus, darant prielaidą, kad valdymo programų išlaidos priskirtinos institucijos išlaikymo išlaidoms, pagal Metodiką jas turinčios rengti įstaigos, turėtų rengti dar vieną – funkcijų vykdymo programą, o tai jau būtų papildoma administracinė našta, nes sukuriama prielaidos rengti dar daugiau programų, nei buvo rengiama iki šiol.

Finansų ministerijos nuomonė¹¹⁵

Atkreipiame dėmesį, kad diegiant į rezultatus orientuotą biudžeto sistemą, valdymo išlaidų išskyrimas atskirose valdymo programose, mūsų nuomone, turėtų užtikrinti skaidrų ir aiškų šiose programose planuojamų išlaidų ir siekiamų rezultatų atskleidimą visuomenei ir sprendimus priimančioms asmenims, bei palyginamumą tarp kelių asignavimų valdytojų. Valdymo išlaidoms nustatomi stebėsenos rodikliai turėtų būti siejami su vykdomos veiklos efektyvumo siekiu, o ne su strateginių ir (arba) veiklos tikslų įgyvendinimu, t. y. šioms išlaidoms iš principo turėtų būti nustatomi kiti rodikliai, nei planuojami funkcijų vykdymo programose, todėl, mūsų nuomone, šių išlaidų išskyrimas atskirose programose leistų tiksliau nustatyti vertinimo rodiklius ir juos sieti su panaudotomis lėšomis.

64. Pateikta FM nuomonė dėl valdymo išlaidoms nustatomų stebėsenos rodiklių ir jų susiejimo su vykdomos veiklos efektyvumo siekiu rodo, kad būtinos tolesnės diskusijos, siekiant tobulinti procesus ir mažinti administracinę našta, nes įstaigų funkcijų atlikimas, siekiant joms nustatyti tikslų, apima ir įstaigų valdymo sąnaudas.
65. Sumažinti didelį planavimo dokumentų ir juose nustatytų tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų skaičių, kurie apsunkina ne tik planavimą, bet ir stebėseną, atsiskaitymą už veiklos rezultatus ir buvo vienu iš strateginio planavimo sistemos pokyčių tikslų. Į tai buvo atkreiptas dėmesys valstybiniame audite „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“¹¹⁶. Vientisos, nuoseklios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos svarbą Valstybės kontrolė pažymėjo valstybiniame audite „Teisėkūros procesas“¹¹⁷. Taigi, strateginį planavimą reglamentuojantys teisės aktai jų įgyvendinimo eigoje dar turėtų būti tobulinami.

¹¹³ Strateginio valdymo metodika, 152–177 p.

¹¹⁴ Darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, prekių ir paslaugų įsigijimo, darbdavių socialinių pašalpų, materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos.

¹¹⁵ 2021-09-29 raštas Nr. ((27.6Mr-01)-5K-2115629)-6K-2105748 „Dėl valstybinio audito ataskaitų projektų“.

¹¹⁶ 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17.

¹¹⁷ 2018-03-16 Nr. VA-2018-P-40-6-2.

66. Atsiskaitymas už pasiektą pažangą bus atliekamas Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nustatyta tvarka¹¹⁸. Priimtas naujos redakcijos įstatymas pakeitė VSS ataskaitų rinkinių sudėtį, paankstino pateikimo terminus ir pakeitė jų pateikimo tvarką. Naujos įstatymo nuostatos leis veiklos rezultatus susieti su finansiniais duomenimis – valstybės metinių ataskaitų rinkinio sudėtis papildyta valstybės pažangos ataskaita. Taip sudarytos teisinės prielaidos įgyvendinti rekomendacijas, susijusias su valstybės biudžeto planavimo ir atsiskaitymo už jo vykdymą sistemos tobulinimu. Prie naujos atsiskaitymo tvarkos turėtų būti pereita atsiskaitant dėl 2022 m., t. y. 2023 m., tačiau FM parengė Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo pakeitimo įstatymo pakeitimo projektą¹¹⁹, kuriuo siūloma atidėti Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo įsigaliojimą metams – iki 2023-01-01.

2.2. Daugiau kaip ketvirtadalis 2020 m. valstybės biudžeto išlaidų – nepatvirtinta Rodiklių įstatymu

67. Biudžeto sandaros įstatymas¹²⁰ leidžia tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytiems tikslams valstybės vardu pasiskolintas lėšas naudoti viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas. Konstitucinis Teismas¹²¹ konstatavo: „įstatymas gali būti keičiamas tik įstatymu“; „Konstitucijoje įstatymų leidybos delegavimas nenumatytas“; „pagal Konstituciją Vyriausybei <...> nesuteikiama galių pačiai pakeisti biudžetą“. Atsižvelgdami į tai, 2016 m. valstybinio audito ataskaitoje¹²² Vyriausybei teikėme rekomendaciją inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nusprendus, kokius finansinius rodiklius ir kiek jų privalo patvirtinti Seimas ir kiek suteikti Vyriausybei teisių vykdant biudžetą. Rekomendacijos įgyvendinimo iki šiol laukiama (buvo numatytas terminas 2017 m. II ketv.).
68. Praktika, kai Seimo patvirtintus valstybės biudžeto rodiklius keičia ne pats Seimas, o Vyriausybė, keistina, nes rodo planavimo trūkumus, nesuteikia pakankamai informacijos fiskalinės rizikos valdymui ir didina riziką pažeisti fiskalinės drausmės reikalavimus, kai šie yra taikomi. Neįgyvendinta rekomendacija ypač aktuali tapo pandeminiams 2020 m., kai išaugo išlaidų iš skolintų lėšų mastas. 2020 m. valstybės biudžetas nebuvo tikslintas dėl 3 438,4 mln. Eur, arba 26,9 proc. Rodiklių įstatymu patvirtintų asignavimų¹²³ (palyginimui 2019 m. panaudoti asignavimai iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų sudarė 178,2 mln. Eur).
69. Didžiąją dalį išlaidų – 3 294,3 mln. Eur, arba 25,7 proc. Rodiklių įstatymu patvirtintų asignavimų – iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, kurios nebuvo įtrauktos į 2020 m. valstybės biudžeto patvirtintus asignavimus, Vyriausybė skyrė Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano

¹¹⁸ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2020-10-01 Nr. XIII-3308.

¹¹⁹ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3308 1 ir 2 str. pakeitimo įstatymas (registruota TAIS 2021-09-01, Nr. 21-29326).

¹²⁰ Biudžeto sandaros įstatymas, 14 str.5 d.

¹²¹ 1999-07-09 nutarimas Nr.18/98 „Dėl 1998 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių atvirtinimo įstatymo“.

¹²² Valstybinio audito ataskaita „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1.

¹²³ 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2019-12-17 Nr. XIII-2695: 12 778,5 mln. Eur asignavimų išlaidoms ir turtui įsigyti.

įgyvendinimui. Kitiems tikslams, kurie nesusiję su minėtame plane nustatytais tikslais ir priemonėmis, Vyriausybė iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų skyrė 144,1 mln. Eur.

70. Pažymėtina, kad 2021 m. valstybės biudžetas buvo keistas įstatymu Seime¹²⁴, tačiau išliko nuostatos, suteikiančios teisės Vyriausybei ir kitoms institucijoms daryti išlaidas iš skolintų lėšų ir keisti kitus Seimo patvirtintus rodiklius¹²⁵. Tikimės, kad esminiai pokyčiai bus pasiekti įgyvendinus Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatytą 10.2.4 veiksmą „Sukurti ir įgyvendinti vidutinės trukmės biudžeto taisykles“.

2.3. Konstitucinis teismas pasisakė dėl fiksuoto finansavimo modelio taikymo, Vyriausybė turi pakoreguoti teisės aktus

71. Tęsdami su biudžeto valdysena susijusių klausimų nagrinėjimą 2019-ųjų finansinių metų¹²⁶ audito metu vertinome fiksuoto finansavimo programų ir projektinio (atrankos) finansavimo taikymą. Nustatėme, kad programų finansavimas iš anksto teisės aktuose nustatyta mokesčių ir kitų pajamų dalimi, kai nenustatyti tokio finansavimo būdo taikymo tikslai ir kriterijai, fiksuoto finansavimo dydis nepagrįstas įrodymais, o atrenkamų finansuoti projektų finansavimo tikslingumas įrodymais pagrįstas ne visada, neskatina į rezultatus orientuoto biudžeto sudarymo ir vykdymo. Vyriausybei rekomendavome peržiūrėti programas, fondus ir įstaigas, finansuojamas iš anksto teisės aktuose nustatyta mokesčių ir kitų pajamų dalimi, įvertinti jų taikymo tikslingumą ir apimtį, maksimaliai apriboti tokių programų, fondų ir įstaigų skaičių, užtikrinant, kad fiksuotas finansavimas būtų taikomas tik tada, kai jis yra vienintelis objektyviai pagrįstas finansavimo būdas. Taip pat rekomendavome, priėmus sprendimus dėl programų, fondų ir įstaigų finansavimo iš anksto teisės aktuose nustatyta mokesčių ir kitų pajamų dalimi taikymo apimtį, nustatyti šio būdo taikymo atvejus ir tikslus, pagrįsto skiriamų lėšų dydžio nustatymo ir peržiūrėjimo tvarką, atsiskaitymo už šiuo būdu finansuojamos veiklos rezultatus ir lėšų panaudojimą tvarką. Vyriausybė šių Valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimą siejo su Konstitucinio Teismo išaiškinimu, dėl kurio kreipėsi¹²⁷.
72. Konstituciniam Teismui priėmus nutarimą¹²⁸, kad teisės aktų nuostatos dėl programų, fondų ir įstaigų finansavimo pagal iš anksto teisės aktuose nustatytas mokesčių ir kitų pajamų dalis, prieštarauja Konstitucijai, Vyriausybė iki 2021 m. pabaigos planuoja parengti ir pateikti Seimui 11-os įstatymų projektus: Atliekų tvarkymo, Sporto, Sveikatos sistemos, Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų, Biudžeto sandaros, Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo, Aplinkos apsaugos rėmimo programos, Miškų, Kultūros rėmimo fondo, Kino ir Nevyriausybinių organizacijų plėtros.

¹²⁴ 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo Nr. XIV-102 preambulės, 1, 2, 3, 9, 10, 11, 14, 20 str. ir 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 priedų pakeitimo įstatymas, 2021-06-22 Nr. XIV-430.

¹²⁵ 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2020-12-22 Nr. XIV-102, 14 str.

¹²⁶ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

¹²⁷ Vyriausybės 2019-05-29 nutarimas Nr. 520 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą“ ir 2019-07-01 potvarkis Nr. 2B-28 „Dėl prašymo priėmimo“.

¹²⁸ 2020-11-03 nutarimas Nr. KT187-N15/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų, kuriais reguliuojamas tam tikrų programų, fondų arba institucijų finansavimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

2.4. Projektinio (atrankos) finansavimo bendrų principų poreikis ypač išryškėjo skirstant paramą pandemijos metu

73. 2019 m. ataskaitoje¹²⁹ pateikėme įžvalgas dėl projektinio (atrankos) finansavimo būdo, nes jis plačiai taikomas, kai valstybė remia (palaiko) atitinkamas veiklas, iniciatyvas (smulkaus verslo, žemės ūkio, sporto, kultūros ir pan.). Tačiau asignavimų valdytojai projektinį finansavimą inicijuoja pagal savo parengtas projektinio (atrankos) finansavimo tvarkas, o tokia projektinio finansavimo taikymo praktika, kai nėra bendrų finansavimo principų, sudaro sąlygas neobjektyviai ir neskaidriai naudoti valstybės biudžeto lėšas. Tuo metu Vyriausybei rekomendavome reglamentuoti bendrus principus projektinio (atrankos) finansavimo būdo taikymui ir bendras tokio būdo taikymo taisykles.
74. Minėto audito metu pastebėjome, kad projektinio (atrankos) finansavimo būdas taikytas ir užtikrinant finansavimą tam tikrų įstaigų veiklos vykdymui¹³⁰, neatitinka projektinio finansavimo būdo požymių. Ypač tai išryškėjo karantino laikotarpiu, kai projektų atrankos ir finansavimo procesams sulėtėjus, įstaigos susidūrė su lėšų trūkumu.
75. Valstybinio audito ataskaitoje „Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (Covid-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano tikslo – padėti verslui išsaugoti likvidumą – įgyvendinimo teisėtumas“¹³¹ pažymėjome, kad įgyvendinant rekomendaciją (įgyvendinimas buvo numatytas iki 2020-06-30) dėl bendrų principų projektinio (atrankos) finansavimo būdo taikymui ir bendrų tokio būdo taikymo taisyklių parengimo tikslinga įvertinti ir pandeminio laikotarpio patirtį ir praktiką, nes nustatėme, kad verslo ir žemės ūkio sektoriams valstybės pagalbai gauti buvo nustatomos nevienodais principais grįstos sąlygos: dėl 2020 m. pajamų kritimo, įmonių dydžio, paskolų terminų, paskolų grąžinimo sąlygų, kompensuojamų palūkanų dydžio ir kt.
76. FM nuomone, patvirtinus Strateginio valdymo metodiką, kurioje reglamentuoti pažangos veiklai vykdyti projektų atrankos būdai, iš kurių vienas yra ir konkurso būdas, projektų bendrieji ir specialieji atrankos kriterijai ir pan., rekomendacija yra įgyvendinta ta apimti, kiek susiję su pažangos lėšomis.

Finansų ministerijos nuomonė¹³²

Vykdamt strateginio planavimo reformą, 2020-06-25 priimtame Strateginio valdymo įstatyme Nr. XIII-3096 įtvirtintas lėšų atskirimas – pažangos lėšos ir tęstinės veiklos lėšos, reglamentuotas atskiras lėšų planavimas pažangos lėšoms ir tęstinės veiklos lėšoms. Vyriausybė 2021-04-28 nutarimu Nr. 292 patvirtino Strateginio valdymo metodiką, kurioje reglamentuota pažangos veiklai vykdyti projektų atrankos būdai, iš kurių vienas yra ir konkurso būdas, projektų bendrieji ir specialieji atrankos kriterijai ir pan. Atsižvelgiant į tai, 2019-10-01 valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-8 „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“ pateikta Valstybės kontrolės rekomendacija – siekiant skaidraus ir tikslingo valstybės biudžeto lėšų naudojimo, reglamentuoti bendrus principus projektinio (atrankos) finansavimo

¹²⁹ Valstybinio audito ataskaita „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2019-10-01 Nr. FA-8.

¹³⁰ Pvz., tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų finansavimas, kurį atlieka Tautinių mažumų departamentas. Vyriausybei dėl šių centrų projektinės veiklos rekomendavome peržiūrėti finansavimo koncepciją, ar iš esmės kasmet jų projektų finansavimas (užtikrinant finansavimą jų veiklai) yra tinkamiausias. Centrų projektinio finansavimo modelis nepriimtinas ir teisinio reglamentavimo atžvilgiu, ir dėl pačių centrų veiklos specifikos.

¹³¹ 2021-06-29 Nr. FAE-6.

¹³² 2021-06-29 raštas Nr. ((2.33Mr-04)-5K-2111319)-6K-2104034 „Dėl Valstybės kontrolės ataskaitos „Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (covid-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano tikslo „padėti verslui išsaugoti likvidumą“ įgyvendinimo teisėtumas“ projekto“.

būdo taikymui ir bendras tokio būdo taikymo taisyklės, mūsų nuomone yra įgyvendinta ta apimti, kas susiję su pažangos lėšomis. Dėl šios rekomendacijos įgyvendinimo tęstinės veiklos lėšoms, įvertinus asignavimų valdytojų pateiktus patvirtintus 2022–2024 m. strateginius veiklos planus, kuriuose bus atskirtos tęstinės veiklos lėšos ir pažangos lėšos, ir Valstybės kontrolės rekomendacijos aktualumą tęstinės veiklos lėšoms, esant poreikiui, bus tikslinamos Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės.

77. Asignavimų valdytojai inicijuoja projektinį finansavimą (nevykdant viešųjų pirkimų procedūrų) vykdomų programų priemonėms įgyvendinti pagal savo parengtas projektinio (atrankos) finansavimo tvarkas, todėl Strateginio valdymo įstatyme įtvirtintas pažangos ir tęstinės veiklos lėšų atskyrimas nepanaikins asignavimų valdytojų naudojamo projektinio (atrankos) finansavimo būdo, vykdant tiek pažangos, tiek tęstinės veiklas, ir jų taikomų tvarkų skirtumų. Strateginio valdymo įstatymas ir Metodika reglamentuoja pažangos lėšų planavimą pažangos priemonėms ir (arba) projektams, kurie planuojami nacionalinėse plėtros programose arba regionų plėtros planuose, tuo tarpu Valstybės kontrolės atlikto audito rezultatai yra apie vieną iš finansavimo būdų – projektinį (atrankos), kurio neapibrėžia įstatymai, reglamentuojantys valstybės biudžeto sudarymą ir vykdymą. Todėl aktualiu išlieka rekomendacijos – reglamentuoti bendrus principus projektinio (atrankos) finansavimo būdo taikymui ir bendras tokio būdo taikymo taisyklės – įgyvendinimas.

Valstybės kontrolierius

Mindaugas Macijauskas

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„2020 metų valstybės konsoliduotųjų
finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų
rinkinių teisingumo vertinimas“
1 priedas

Santrumpos

AM – Aplinkos ministerija
BETA – VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra
BJ – biudžetinė įstaiga
IAE – Ignalinos atominė elektrinė
EBPO – Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
EM – Energetikos ministerija
ESSC – Ekstremalių situacijų sveikatai centras
FAR – Finansinių ataskaitų rinkinys
FM – Finansų ministerija
LAKD – Lietuvos automobilių kelių direkcija
MAIS – Mokesčių apskaitos informacinė sistema
NBFC – Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras
NVSPL – Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija
NŽT – Nacionalinės žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SM – Susisiekimo ministerija
SVĮ – Strateginio valdymo įstatymas
TAAIS – tarptautiniai aukščiausiųjų audito institucijų standartai
TAS – tarptautiniai audito standartai
VBVAR – valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys
VĮ – valstybės įmonė
VKFAR – valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys
VMI MF – Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas
VSAFAS – viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai
VSAKIS – viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinė sistema
VSS – viešojo sektoriaus subjektai
VšĮ – viešoji įstaiga

Valstybinio audito ataskaitos
„2020 metų valstybės konsoliduotųjų
finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų
rinkinių teisingumo vertinimas“
2 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito tikslas:

- įvertinti valstybės 2020 m. VKFAR ir VBVAR duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituotos 2020 m. VKFAR:

- konsoliduotoji finansinės būklės, konsoliduotoji veiklos rezultatų, konsoliduotoji pinigų srautų ir konsoliduotoji grynojo turto pokyčių ataskaitos bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2020-12-31 duomenis.

Audituotos 2020 m. VBVAR:

- valstybės biudžeto pajamų plano vykdymo; valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo; valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (teismai); valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (pagal valstybės funkcijas); valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (pagal ekonominę klasifikaciją); Vyriausybės rezervo panaudojimo; BĮ pajamų įmokų į valstybės biudžetą, valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų programoms finansuoti panaudojimo (pagal asignavimų valdytojus); valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų ir kitų lėšų, skirtų savivaldybių biudžetams, panaudojimo; valstybės investicijų programos vykdymo (pagal investavimo sritis), Vyriausybės skolinimosi, skolos ir garantuotos skolos limitų ataskaitos bei VBVAR aiškinamasis raštas.

Veikusios pavaldžios, kontroliuojamos ir (ar) konsoliduojamos įstaigos:

- Audito metu vertinti 572 institucijų finansinių ataskaitų pagrindu sudaryto 2020 m. VKFAR duomenys ir 114 asignavimų valdytojų biudžeto vykdymo ataskaitų pagrindu ir trijų pajamų administratorių apyskaitos 1-VP pagrindu sudaryto 2020 m. VBVAR duomenys.

Audito apimties apribojimai:

- Nėra.

Auditas atliktas:

- pagal Valstybinio audito reikalavimus¹³³, TAS¹³⁴ ir TAAIS¹³⁵;
- siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad (konsoliduotose) finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų. Visiškas užtikrinimas neįmanomas

¹³³ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (galiojo iki 2021-06-30).

¹³⁴ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (Lietuvos auditorių rūmų (iki 2017-02-28) ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (nuo 2017-03-01) išversti į lietuvių kalbą, prieiga per internetą: <https://avnt.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/auditas> (žiūrėta 2021-08-16).

¹³⁵ 2000-2899-ieji TAAIS „Finansinio audito standartai“, 4000-asis TAAIS „Atitikties audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2021-08-16).

dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų bei to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Reikšmingu dalyku VKFAR yra laikoma apskaitos klaida ar jų visuma, viršijanti 493 122 tūkst. Eur (pagal pasirinktą reikšmingumą). Taip pat kokybiškai reikšmingu gali būti laikomas iškraipymas (nors suma mažesnė už reikšmingumą), kuris yra svarbus informacijos vartotojui dėl jo pobūdžio, aplinkybių ar konteksto, kuriems esant jis atsirado. Kokybiškai reikšmingu yra laikoma ir svarbiausių vidaus kontrolės priemonių nebuvimas ar jų nesilaikymas.

Reikšmingu dalyku VBVAR yra laikoma apskaitos klaida ar jų visuma, viršijanti 155 620 tūkst. Eur. Kokybinį reikšmingumą naudojome nustatytų dalykų vertinimui tais atvejais, kai iškraipymų suma (nepaisant to, kad yra mažesnė už kiekybinį reikšmingumą) gali daryti įtaką vartotojų priimamiems sprendimams, sprendimams dėl jo pobūdžio, aplinkybių ar konteksto, kuriems esant ji atsirado.

Audito apimtis ir metodai

2020 m. pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai:

turto ir atitinkamai įsipareigojimų, finansavimo sumų, įsipareigojimų, grynojo turto ir mažumos dalies – iš viso 45 472,2 mln. Eur ir 49 312,1 mln. Eur.

2020 m. gautos pajamos ir patirtos išlaidos:

Gautos pajamos – 11 mln. Eur; patirtos išlaidos – 15 562,0 mln. Eur.

Vertintos sritys ir atliktos procedūros dėl 2020 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių duomenų

Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika:

- Turto srityje nustatyta rizika dėl kultūros vertybių vertinimo tikrąja verte, dėl LAKD pertvarkymo metu vykusių reikšmingų turto perdavimų, COVID-19 sutarčių vykdymo kontrolės ir pagal šias sutartis įsigyto turto bei gautų paslaugų apskaitos, gautinų sumų amortizuotos savikainos apskaičiavimo, žyminio mokesčio ir teismų skirtų baudų registravimo bei kontrolės, neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, COVID-19 fondo apskaitos (savalaikio pinigų sudengimo su avansais).
- Finansavimo sumų srityje nustatyta rizika dėl finansavimo šaltinių grupavimo (galimai naujų finansavimo šaltinių, paramos), COVID-19 fondo apskaitos (finansavimo sumų perdavimo).
- Įsipareigojimų srityje nustatyta rizika dėl atidėjinio amortizuotos savikainos apskaičiavimo, neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, kontrolės proceso registruojant subsidijų įsipareigojimus.
- Grynojo turto srityje nustatyta rizika dėl kultūros vertybių įvertinimo tikrąja verte, dėl LAKD pertvarkymo metu vykusių finansinio turto pokyčių.
- Pajamų srityje nustatyta rizika dėl neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, žyminio mokesčio ir teismų skirtų baudų registravimo bei kontrolės.
- Sąnaudų srityje nustatyta rizika dėl COVID-19 sutarčių vykdymo kontrolės (kad paslaugos nebus gautos, o esant sutarties nesilaikymo atvejams – nebus pritaikytos sankcijos), neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, kontrolės proceso registruojant subsidijų išlaidas.
- Be sričių, kuriose nustatyta reikšmingo iškraipymo rizika, rizikos nustatytos ir kitose svarbiose srityse: turtas, ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai, grynasis turtas, pajamos, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos, nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos, komunalinių paslaugų ir ryšių sąnaudos, transporto sąnaudos, nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos, sunaudotų ir parduotų atsargų savikainos sąnaudos, socialinių išmokų sąnaudos, nuomos sąnaudos, finansavimo sąnaudos, kitų paslaugų sąnaudos, kitos sąnaudos, pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas, kitos veiklos rezultatas, kitos veiklos sąnaudos, finansinės ir investicinės veiklos rezultatas.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

- Kontrolės testavimas atliktas ilgalaikio materialiojo turto, ilgalaikio finansinio turto, biologinio turto, trumpalaikio turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų, finansavimo sąnaudų, kitų paslaugų sąnaudų, subsidijų srityse, siekiant gauti baigtumo, tikrumo, buvimo ir įvertinimo tvirtinimus.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalūs testai ir (ar) analitinės procedūros):

- Turto srityje atrankos būdu įvertintas inventorizacijos atlikimo tinkamumas ir faktinis turto buvimo patikrinimas. Taip pat įvertintas turto įsigijimo, amortizacijos, nusidėvėjimo, nuvertėjimo, nurašymo, perdavimo ūkinių operacijų registravimas apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).

Audito apimtis ir metodai

- Įsipareigojimų srityje atrankos būdu įvertintas turto inventorizacijos atlikimo tinkamumas. Taip pat atrankos būdu įvertintas įsipareigojimų ūkinių operacijų registravimas apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
- Pajamų srityje atrankos būdu įvertintas pajamų pripažinimas, įvertinimas ir su jomis susijusių gautinų sumų registravimas (laiku, teisinga verte, esant tinkamiems pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
- Sąnaudų srityje atrankos būdu įvertinta: sąnaudų, su jomis susijusių mokėtinų sumų ir piniginių lėšų pripažinimas ir registravimas (ar registruotos tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, pagrįstumas, tikrumas, užregistravimas teisinga verte ir tinkamomis sąskaitų korespondencijomis); su sąnaudomis susijusių įsipareigojimų ir piniginių lėšų registravimas laiku, teisinga verte, atitinkančia pagrindžiančiuose dokumentuose nurodytas sumas; atvaizdavimas tinkamuose ataskaitų straipsniuose.

Bendras ataskaitų rinkinių vertinimas:

Įvertinta:

- taikomų apskaitos metodų tinkamumas ir apskaitinių vertinimų bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumas;
  - bendras (konsoliduotųjų) finansinių ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, įskaitant atskleidimus, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus;
  - bendras (konsoliduotųjų) biudžeto vykdymo ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pateikimo reikalavimus.
-

Valstybinio audito ataskaitos
 „2020 metų valstybės konsoliduotųjų
 finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų
 rinkinių teisingumo vertinimas“
 3 priedas

Sąrašas institucijų ir įstaigų, kuriose buvo atliktos audito
 procedūros ir kurioms siunčiama valstybinio audito ataskaita

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Apie nustatytus dalykus įstaiga informuota raštu (pateiktų raštų sk.)
1	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	1
2	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	4
3	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija	1
4	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	1
5	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	4
6	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	9
7	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija	2
8	Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija	1
9	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija	5
10	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	3
11	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija	1
12	Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija	1
13	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	1
14	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	4
15	Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas	1
16	Lietuvos Respublikos Valstybės išdas	1
17	Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras	3
18	Lietuvos kariuomenė	1
19	Gynybos resursų agentūra prie Krašto apsaugos ministerijos	1
20	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	1
21	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	1
22	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	1
23	Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos	1
24	Nacionalinė teismų administracija	1
25	Kultūros infrastruktūros centras	1
26	Lietuvos žiemos sporto centras	1
27	Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamas asmens sveikatos priežiūros įstaigų mokamų įmokų žalai atlyginti fondas	2
28	Nacionalinė šeimos taryba	1
29	Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras	2
30	Lietuvos administracinių ginčų komisija	2
31	Lietuvos Respublikos valstybinė kultūros paveldo komisija	2
32	Lietuvos kultūros taryba	2
33	Mokestinių ginčų komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2
34	Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba	2
35	Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras	1
36	Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras	2

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Apie nustatytus dalykus įstaiga informuota raštu (pateiktų raštų sk.)
37	Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba	1
38	Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija	2
39	Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras	1
40	Vilniaus Jeruzalės darbo mokymo centras	1
41	Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	1
42	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	1
43	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	1
44	Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija	3
45	Joniškio žemės ūkio mokykla	1
46	Lietuvių kalbos institutas	1
47	Lietuvos policijos kriminalinių tyrimų centras	1
48	Alytaus profesinio rengimo centras	1
49	Kalesninkų M. Rudzio pagrindinė mokykla	1
50	Kultūros paveldo centras	1
51	Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnyba	1
52	Muitinės laboratorija	1
53	Šiaulių apskrities valstybinė mokesčių inspekcija	1
54	Švietimo mainų paramos fondas	1
55	Valstybinė miškų tarnyba	1
56	Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija	1
57	UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas	1
58	Vyriausioji tarnybinės etikos komisija	2
59	Nacionalinė švietimo agentūra	1
60	Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2
61	Nacionalinis kraujo centras	1
62	Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija	1
63	Vilniaus pataisos namai	1
64	Gamtos tyrimų centras	1
65	Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos	1
66	Panevėžio pataisos namai	1
67	A. Bandzos soc. globos namai	2
68	Adakavo soc. globos namai	2
69	Aknystos soc. globos namai	2
70	Aukštelkės soc. globos namai	2
71	Didvyžių soc. globos namai	2
72	Ilguvos soc. globos namai	2
73	Jotainių soc. globos namai	2
74	Jurdaičių soc. globos namai	1
75	Lavėnų soc. Globos namai	1
76	N. Genytės soc. globos namai	2
77	Prūdiškių soc. globos namai	2
78	Spec. soc. Globos Tremtinių namai	2
79	Utenos soc. globos namai	2
80	VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūra	1
81	VŠĮ „Grunto valymo technologijos“	1

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Apie nustatytus dalykus įstaiga informuota raštu (pateiktų raštų sk.)
82	VšĮ Jūrinio sektoriaus darbuotojų rengimo centras	1
83	VšĮ Kauno įvairių tautų kultūrų centras	1
84	VšĮ Lietuvos antidopingo agentūra	1
85	VšĮ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Poilsio ir reabilitacijos centras „Pušynas“	1
86	VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto praktinio mokymo ir bandymų centras	1
87	VšĮ „Senevita“	1
88	VšĮ Tautinių bendrijų namai	2
89	VšĮ Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centras „Dainava“	2
90	VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai	1
91	Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	-
92	Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	-
93	Klaipėdos priklausomybės ligų centras	-
94	Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	-
95	Mokslo ir inovacijų sklaidos centras	-
96	VšĮ Europos integracijos studijų centras	-
97	Bendrystės ir socialinių inovacijų centras	-

Šaltinis – Valstybės kontrolė

